

บทที่ 3

ตระกูลการเมืองไทย

การเข้ามาบีบบทบาทและลานต่ออุดมการณ์ทางการเมืองและสืบทอดทายาททางการเมืองของนักการเมืองไทย นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.2475 ตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปครั้งแรกในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 จนกระทั่งถึงการเลือกตั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ซึ่งหมายถึงว่า ประเทศไทยมีการเลือกตั้งทั่วไปทั้งสิ้น 19 ครั้ง แต่แต่ละครั้งจะปรากฏนักการเมืองหน้าใหม่ๆ ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามา ในจำนวนนี้ ปรากฏว่า จะมีบุคคลที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน หรือ นักการเมืองที่มีเครือข่ายญาติพี่น้อง ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทั้งสิ้น 97 ตระกูลจากภูมิภาคต่างๆของประเทศ

การสร้างทายาททางการเมืองของตระกูลนักการเมืองไทย เป็นการศึกษาตระกูลการเมือง จำนวน 97 ตระกูล ซึ่งมีที่มา พื้นฐานอาชีพและสาเหตุ ในการเข้ามาสู่วงการเมืองที่แตกต่างกัน รวมทั้ง ระดับความสัมพันธ์ของบุคคลในตระกูลที่เข้ามาสู่วงการเมืองก็แตกต่างกัน นับตั้งแต่ความสัมพันธ์ในการสืบทอดทายาททางการเมืองจากพ่อมายังลูก พี่กับน้อง สามีกับภรรยา และมีบางตระกูลที่มีความเชื่อมโยงสืบทอดอำนาจมาตั้งแต่รุ่นปู่ มายังรุ่นพ่อไปยังรุ่นลูก และต่อเนื่องมายังรุ่นหลานในปัจจุบัน วิธีการเข้าอำนาจทางการเมือง รวมทั้ง การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างการเมืองระดับท้องถิ่น ไปจนถึงการเมืองในระดับชาติ

การเข้ามาสู่วงการเมืองของนักการเมืองในระยะเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในปี พ.ศ.2475 ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานอาชีพทางราชการและข้าราชการทหาร ส่วนพลเรือนและนักธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย แต่ภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งสิ้นสุดบทบาทในการปกครองโดยผู้นำทหาร บรรดานักธุรกิจที่เคยอิงแอบกับกลุ่มอำนาจเดิม จำเป็นต้องแสวงหากองกำลังทางธุรกิจใหม่ ทำให้ต้องหันมาเข้าสู่การเมืองโดยตรง

ขณะเดียวกัน การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นผลให้ภาคธุรกิจเอกชนมีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มสูงขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาคธุรกิจเอกชนจำนวนมาก มีลักษณะของการผูกขาดทางเศรษฐกิจ โดยกลุ่มนักธุรกิจเพียงไม่กี่ตระกูล การเจริญเติบโตของ

ธุรกิจเอกชนควบคู่ไปกับการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ยิ่งเศรษฐกิจขยายตัวมากเพียงใด บทบาทของกลุ่มเอกชนก็เพิ่มมากขึ้นตาม ความจำเป็นในการปกป้องผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ ทำให้กลุ่มนักธุรกิจจำเป็นต้องเข้ามาสู่วงการเมืองรวมทั้งขยายฐานทางธุรกิจให้ก้าวหน้าต่อไป โดยอาศัยความเกี่ยวเนื่องและฐานทางการเมืองเป็นตัวเชื่อมโยง

นับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกในวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 เป็นต้นมา จนถึงการเลือกตั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ได้ปรากฏตระกูลการเมืองขึ้นในประเทศไทยจำนวน 97 ตระกูล โดยแบ่งตระกูลการเมืองตามความเคลื่อนไหวทางการเมือง และพื้นที่เลือกตั้งตามภาคต่างๆได้ ดังนี้ ภาคเหนือ 20 ตระกูล ภาคกลาง 21 ตระกูล ภาคใต้ 8 ตระกูล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 31 ตระกูล และกรุงเทพมหานคร 17 ตระกูล ดังนี้

ภาคเหนือ จำนวน 20 ตระกูล

1. ตระกูล	<u>" ไกรฤกษ์ "</u>	จังหวัดพิษณุโลก
2. ตระกูล	<u>" จงสุทธานามณี "</u>	จังหวัดเชียงราย
3. ตระกูล	<u>" ชุมดวง "</u>	จังหวัดสุโขทัย
4. ตระกูล	<u>" ชินวัตร "</u>	จังหวัดเชียงใหม่
5. ตระกูล	<u>" ไชยพันธ์ "</u>	จังหวัดตาก
6. ตระกูล	<u>" ณ เชียงใหม่ "</u>	จังหวัดเชียงใหม่
7. ตระกูล	<u>" ต้นติสุนทร "</u>	จังหวัดตาก
8. ตระกูล	<u>" ทองสวัสดิ์ "</u>	จังหวัดลำปาง
9. ตระกูล	<u>" นิมมานเหมินท์ "</u>	จังหวัดเชียงใหม่
10. ตระกูล	<u>" ต้นบรรจง "</u>	จังหวัดพะเยา
11. ตระกูล	<u>" บุญเสริญ "</u>	จังหวัดพิจิตร
12. ตระกูล	<u>" ปัญญาดี "</u>	จังหวัดเชียงราย
13. ตระกูล	<u>" พลไวย์ "</u>	จังหวัดพิษณุโลก
14. ตระกูล	<u>" ภัคเกษม "</u>	จังหวัดเชียงใหม่
15. ตระกูล	<u>" ภัทรประสิทธิ์ "</u>	จังหวัดพิจิตร
16. ตระกูล	<u>" รังคศิริ "</u>	จังหวัดแพร่
17. ตระกูล	<u>" ลิ้มปะพันธ์ "</u>	จังหวัดสุโขทัย

18. ตระกูล	" <u>โลหะโชติ</u> "	จังหวัดน่าน
19. ตระกูล	" <u>วงศ์วรณ</u> "	จังหวัดแพร่
20. ตระกูล	" <u>เอื้ออภิญญกุล</u> "	จังหวัดแพร่

ภาคกลาง จำนวน 21 ตระกูล

21. ตระกูล	" <u>กลิ่นประทุม</u> "	จังหวัดราชบุรี
22. ตระกูล	" <u>ไกรวัตนุสรณ์</u> "	จังหวัดสมุทรสาคร
23. ตระกูล	" <u>คุณปลื้ม</u> "	จังหวัดชลบุรี
24. ตระกูล	" <u>คำประกอบ</u> "	จังหวัดนครสวรรค์
25. ตระกูล	" <u>จันทร์ประสงค์</u> "	จังหวัดนนทบุรี
26. ตระกูล	" <u>ฉายแสง</u> "	จังหวัดฉะเชิงเทรา
27. ตระกูล	" <u>ทุ่งทอง</u> "	จังหวัดอุทัยธานี
28. ตระกูล	" <u>เทียนทอง</u> "	จังหวัดสระแก้ว
29. ตระกูล	" <u>ประเสริฐสุวรรณ</u> "	จังหวัดสุพรรณบุรี
30. ตระกูล	" <u>พลบุตร</u> "	จังหวัดเพชรบุรี
31. ตระกูล	" <u>พິงเจียม</u> "	จังหวัดกำแพงเพชร
32. ตระกูล	" <u>รัตนเสถียร</u> "	จังหวัดนนทบุรี
33. ตระกูล	" <u>ศิลปอาชา</u> "	จังหวัดสุพรรณบุรี
34. ตระกูล	" <u>สงฆ์ประชา</u> "	จังหวัดชัยนาท
35. ตระกูล	" <u>สภาวสุ</u> "	จังหวัดอยุธยา
36. ตระกูล	" <u>สุขสว่าง</u> "	จังหวัดชัยนาท
37. ตระกูล	" <u>สะสมทรัพย์</u> "	จังหวัดนครปฐม
38. ตระกูล	" <u>หาญสวัสดิ์</u> "	จังหวัดปทุมธานี
39. ตระกูล	" <u>อดิเรกสาร</u> "	จังหวัดสระบุรี
40. ตระกูล	" <u>อังกินันท์</u> "	จังหวัดเพชรบุรี
41. ตระกูล	" <u>อัครเหม</u> "	จังหวัดสมุทรปราการ

ภาคใต้ จำนวน 8 ตระกูล

42. ตระกูล	" <u>โต๊ะมีนา</u> "	จังหวัดปัตตานี
43. ตระกูล	" <u>ทิพย์มณี</u> "	จังหวัดสงขลา
44. ตระกูล	" <u>พัฒโน</u> "	จังหวัดสงขลา
45. ตระกูล	" <u>มาศดิตถ์</u> "	จังหวัดนครศรีธรรมราช
46. ตระกูล	" <u>รองเงิน</u> "	จังหวัดพัทลุง
47. ตระกูล	" <u>สุวรรณคีรี</u> "	จังหวัดสงขลา
48. ตระกูล	" <u>เสนเนียม</u> "	จังหวัดสงขลา
49. ตระกูล	" <u>อับดุลบุตร</u> "	จังหวัดปัตตานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 31 ตระกูล

50. ตระกูล	" <u>จินตะเวช</u> "	จังหวัดอุบลราชธานี
51. ตระกูล	" <u>จรีมาศ</u> "	จังหวัดร้อยเอ็ด
52. ตระกูล	" <u>เจริญรัตน์</u> "	จังหวัดสุรินทร์
53. ตระกูล	" <u>ชนะวงศ์</u> "	จังหวัดขอนแก่น
54. ตระกูล	" <u>ชัยวิรัตน์</u> "	จังหวัดชัยภูมิ
55. ตระกูล	" <u>ชิดชอบ</u> "	จังหวัดบุรีรัมย์
56. ตระกูล	" <u>ไชยกาล</u> "	จังหวัดอุบลราชธานี
57. ตระกูล	" <u>ดีบุญมี ณ ชุมแพ</u> "	จังหวัดขอนแก่น
58. ตระกูล	" <u>เดชเสน</u> "	จังหวัดยโสธร
59. ตระกูล	" <u>ตงศิริ</u> "	จังหวัดสกลนคร
60. ตระกูล	" <u>นาคกรรพ</u> "	จังหวัดหนองคาย
61. ตระกูล	" <u>บุญชาติ</u> "	จังหวัดอุบลราชธานี
62. ตระกูล	" <u>พร้อมพันธ์</u> "	จังหวัดนครราชสีมา
63. ตระกูล	" <u>เพียงเกษ</u> "	จังหวัดขอนแก่น
64. ตระกูล	" <u>ภูริพัฒน์</u> "	จังหวัดอุบลราชธานี
65. ตระกูล	" <u>มูลศาสตร์สาร</u> "	จังหวัดสุรินทร์
66. ตระกูล	" <u>ระวีวรรณ</u> "	จังหวัดหนองคาย
67. ตระกูล	" <u>รามสูตร</u> "	จังหวัดหนองคาย

68. ตระกูล	" <u>เรื่องกาญจนเศรษฐี</u> "	จังหวัดอุบลราชธานี
69. ตระกูล	" <u>ลิปตพัลลภ</u> "	จังหวัดนครราชสีมา
70. ตระกูล	" <u>วัชรภรณ์</u> "	จังหวัดศรีสะเกษ
71. ตระกูล	" <u>วิสมหมาย</u> "	จังหวัดศรีสะเกษ
72. ตระกูล	" <u>ศิริพันธ์</u> "	จังหวัดสกลนคร
73. ตระกูล	" <u>ศรีวราน</u> "	จังหวัดนครพนม
74. ตระกูล	" <u>ศรีสุนทร</u> "	จังหวัดสุรินทร์
75. ตระกูล	" <u>สังขทรัพย์</u> "	จังหวัดเลย
76. ตระกูล	" <u>สิทธิธรรม</u> "	จังหวัดอุบลราชธานี
77. ตระกูล	" <u>โหดระไวศยะ</u> "	จังหวัดนครพนม
78. ตระกูล	" <u>หิรัญโชติ</u> "	จังหวัดร้อยเอ็ด
79. ตระกูล	" <u>แสงสุริยจันทร์</u> "	จังหวัดมหาสารคาม
80. ตระกูล	" <u>เอี้ยสกุล</u> "	จังหวัดหนองคาย

กรุงเทพมหานคร จำนวน 17 ตระกูล

81. ตระกูล	" <u>กิตติขจร</u> "
82. ตระกูล	" <u>เกยุราพันธ์</u> "
83. ตระกูล	" <u>ชุนหะวัน</u> "
84. ตระกูล	" <u>เดชะไพบลย์</u> "
85. ตระกูล	" <u>บุณนาค</u> "
86. ตระกูล	" <u>ปราโมช</u> "
87. ตระกูล	" <u>พิบูลสงคราม</u> "
88. ตระกูล	" <u>รมยานนท์</u> "
89. ตระกูล	" <u>รัตตกุล</u> "
90. ตระกูล	" <u>รัตนเพียร</u> "
91. ตระกูล	" <u>สรสุชาติ</u> "
92. ตระกูล	" <u>สารสิน</u> "
93. ตระกูล	" <u>สุนทรเวช</u> "
94. ตระกูล	" <u>สุวรรณทัต</u> "

95. ตระกูล " อภัยวงศ์ "
96. ตระกูล " อินทโกมลย์สุด "
97. ตระกูล " ไธสธานุเคราะห์ "

ข้อมูลพื้นฐานของตระกูลการเมือง

ภาคเหนือ จำนวน 20 ตระกูล

1. ตระกูล " ไกรฤกษ์ " จังหวัดพิษณุโลก

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ไกรฤกษ์ " เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองในจังหวัดพิษณุโลก นับตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2491 โดย ร.ท.จنگล ไกรฤกษ์ อดีตนายทหารคนสนิทของพระองค์เจ้าบวรเดช ขณะดำรงตำแหน่งแม่ทัพภาค ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์กบฏบวรเดช ถูกจับและควบคุมตัวไว้ที่เกาะตะรุเตาเป็นเวลา 11 ปี หลังจากนั้นลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดพิษณุโลกมาตลอด จนกระทั่งดำรงตำแหน่งเป็นรองประธานสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2500 สังกัดพรรคเสรีมนังคศิลา ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จนกระทั่ง เกิดการยึดอำนาจโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ร.ท.จنگล ไกรฤกษ์ จึงได้ยุติบทบาททางการเมืองและถึงแก่กรรม ในปี พ.ศ.2511

หลังจากนั้นนายโกศล ไกรฤกษ์ บุตรชาย ร.ท.จنگล ซึ่งเป็นนักธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ได้สืบทอดทายาททางการเมือง ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิษณุโลก และได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2512 โดยเป็นผู้สมัครอิสระไม่สังกัดพรรคการเมือง ต่อมาเป็นผู้ร่วมก่อตั้งพรรคพลังใหม่และพรรคกิจสังคม ทั้งนี้ได้สังกัดพรรคกิจสังคมมาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2518-2526 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ได้ย้ายไปดำรงตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคสหประชาธิปไตย ต่อมาย้ายไปสังกัดพรรคประชากรไทย พรรคพลังธรรม และย้ายมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 นับตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2535 เป็นต้นมา นายโกศล ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและหันไปประกอบธุรกิจหลักทรัพย์

อย่างไรก็ตาม ตระกูล "ไกรฤกษ์" ยังคงมีบทบาททางการเมืองและในสภาผู้แทนราษฎรต่อไป และได้สร้างทายาททางการเมืองของตระกูลคนใหม่ คือ นายจตุ ไกรฤกษ์ บุตรชายของนายโกศล โดยได้เริ่มลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ.2526 โดยลงสมัครคู่กับนายโกศล ในจังหวัดพิษณุโลก เขต 2 แต่สอบตกได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับ 4 ในการเลือกตั้งครั้งต่อมาปี พ.ศ.2529 ลงสมัครคู่กับนายโกศลอีกครั้ง แต่สอบตกได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับ 3 ประสบความสำเร็จได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ.2531 สังกัดพรรคประชากรไทย การเลือกตั้งปี พ.ศ.2535 ลงสมัครในนามพรรคพลังธรรม สอบตกอีกครั้ง แต่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2538 ย้ายมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับเลือกตั้งอีกครั้ง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 นอกจากนี้ยังมีบุคคลในตระกูลที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองในช่วงสั้นๆ อีก 2 คน คือ นายสุรปानी และนายวฤทธิ ไกรฤกษ์

2. บุคคลในตระกูล "ไกรฤกษ์" ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 ร.ท.จنگล ไกรฤกษ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 3 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2491 ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2495 ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 26 ก.พ. 2500 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง และเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2511

2.2 นายโกศล ไกรฤกษ์ บุตรของ ร.ท.จنگล กับ นางสำเนียง ไกรฤกษ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 5 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2512 ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2519 ครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2522 ครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2526 ครั้งที่ 5 ในปี พ.ศ. 2531 หลังจากนั้นได้ลงสมัครรับเลือกตั้งมาตลอดแต่สอบตก การเลือกตั้งครั้งล่าสุดในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขต 2 จังหวัดพิษณุโลก สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ แต่สอบตก ได้รับเลือกเป็นอันดับ 5 ด้วยคะแนน 58,403 คะแนน

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2523
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2524
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2524
4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2526
5. รองนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2533

2.3 นายสุรปาณี ไกรฤกษ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 1 สมัย ได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2518 สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2519 ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขต 1 จังหวัดพิษณุโลก แต่ได้รับเลือกเป็นอันดับ 5 หลังจากนั้นไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีกต่อไป

2.4 นายวฤทธิ์ ไกรฤกษ์ ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขต 1 จังหวัดพิษณุโลก ในปี พ.ศ.2519 เพียงครั้งเดียวแต่ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง และไม่ได้มีบทบาททางการเมืองอีกต่อไป

2.5 นายจตุ ไกรฤกษ์ บุตรของนายโกศลกับนางประดับ ไกรฤกษ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 3 ครั้ง ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2531 ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2538 และครั้งที่ 3 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 โดยได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับ 2 ในเขต 2 ด้วยคะแนน 86,296 คะแนน

ในทางการเมือง ได้ดำรงด้านบริหาร ดังนี้

1. ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2525
2. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2526
3. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2535
4. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปี พ.ศ. 2540

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ตระกูล "ไกรฤกษ์" ได้มีการสืบทอดตำแหน่งทายาททางการเมือง มา 3 ช่วงอายุคน นับตั้งแต่ ร.ท.จกกล มายังนายโกศล ไกรฤกษ์ บุตรชาย และมายังนายจตุ ไกรฤกษ์ บุตรชาย นายโกศล และเป็นหลานของ ร.ท.จกกล โดยลักษณะของการสืบทอดอำนาจทางการเมืองในช่วงแรกจาก ร.ท.จกกลมายังนายโกศล เป็นไปในลักษณะการร้องขอให้สานต่อทางการเมือง จากการให้ข้อมูลของจตุ ไกรฤกษ์ กล่าวถึงการสืบทอดทายาททางการเมืองในช่วงแรก ว่า

" ปู่ผม (ร.ท.จกกล) ไม่เคยคิดเลิกเล่นการเมืองเลย จนปี พ.ศ.2512 ก็คิดจะลงสมัครผู้แทนอีก แต่มาเสียชีวิตก่อน ตอนปี 2511 และก่อนเสียชีวิตก็เรียกพ่อผม (โกศล) ไปขอร้องให้สมัครผู้แทนต่อ ซึ่งช่วงนั้นพ่อเป็นนักธุรกิจ แต่พ่อไม่ได้รับปากช่วงนั้น ตระกูลผมสมัคร ส.ส.อย่างเดียวมาตลอด "

ส่วนการลงสมัครรับเลือกตั้งของนายจตุ ไรฤกษ์ มีลักษณะที่แตกต่างไปจากที่ นายโกศล ที่ได้รับการขอร้องให้ลงสมัคร แต่นายจตุ ได้มีการเตรียมพร้อมในการเป็นทายาททางการเมือง โดยเตรียมพร้อมและตั้งใจมาตั้งแต่เด็กในการที่จะสานต่อทายาททางการเมือง

" พ่อ (โกศล) ปูพื้นฐานให้ตั้งแต่เด็ก จะช่วยพ่อไปหาเสียงที่พิษณุโลก แต่ส่วนตัว ไปเรียนหนังสือต่อที่ต่างประเทศตั้งแต่เด็ก ก็ไม่ได้คิดอะไรมาก แต่พอมาเรียน มหาวิทยาลัยก็ตั้งเข็มไว้เลยว่า จะเตรียมมาเป็นนักการเมือง ก็พยายามเรียนวิชาที่จะมาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและบริหารธุรกิจเพิ่มเติม ผม (จตุ) โชคดีที่ได้รับการอบรมตลอดจากบิดา จนซึมซับมาโดยไม่รู้ตัว ผมเป็นหลานเวลาผู้ใหญ่คุยกันเรื่องส่วนตัวทางการเมือง หลานสามารถนั่งอยู่ในห้องได้ ก็ได้ประสบการณ์มาจนประเมินค่าไม่ได้¹"

ลักษณะการสานต่อทายาททางการเมืองของตระกูล "ไรฤกษ์" เป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีการเตรียมพร้อมพอสมควร อย่างไรก็ตาม นายจตุระบุว่า ปัจจุบันยังไม่มีใครมาสืบทอด เพราะไม่ได้คิดสร้างทายาททางการเมือง เนื่องจากเห็นว่า เป็นการสืบสันดานด้วยจิตสำนึกมากกว่า เพราะไม่ชอบการถูกกดขี่ ขณะนี้ยังไม่มีทายาททางการเมืองรุ่นต่อไปและไม่ได้กำหนดไว้

2. ตระกูล "จงสุทธนามณี" จังหวัดเชียงราย

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "จงสุทธนามณี" มีพื้นฐานในการทำธุรกิจเป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ และธุรกิจโรงภาพยนตร์ในจังหวัดเชียงราย เริ่มมีบทบาททางการเมือง เมื่อนายมงคล จงสุทธนามณี ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย ครั้งแรกในปี พ.ศ.2526 ในสังกัดพรรครวมไทย ที่มีนายณรงค์ วงศ์วรรณ เป็นหัวหน้าพรรค หลังจากนั้น การเลือกตั้งในทุกระดับของจังหวัดเชียงราย จะมีบุคคลในตระกูลลงสมัคร โดยนางรัตนา จงสุทธนามณี ภรรยาของ นายวันชัย ซึ่งเป็นน้องชายของนายมงคล ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย และได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2538 ในขณะที่นายวันชัย สามีนางรัตนา เป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเชียงราย และนายอนุกุล วิจิจวลัย น้องเขยนายมงคล ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิก

¹ สัมภาษณ์ จตุ ไรฤกษ์, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิษณุโลก, 5 สิงหาคม 2540.

สภาจังหวัดเชียงราย และดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาจังหวัดเชียงราย²

2. บุคคลในตระกูล " จงสุทธนามณี " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายมงคล จงสุทธนามณี นักธุรกิจผู้กว้างขวางในจังหวัดเชียงราย หรือที่รู้จักทั่วไปว่า "เสี้ยเล็ก" ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย เขต 1 จำนวน 7 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2526 ในสังกัดพรรคชาติไทย ครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ.2529 ในนามพรรครวมไทย ครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ.2531 ในสังกัดพรรคเอกภาพ ครั้งที่ 4 ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ย้ายมาสังกัดพรรคสามัคคีธรรม ได้รับเลือกตั้งครั้งที่ 5 ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 แต่ประสบปัญหาทางการเมือง เนื่องจากถูกกล่าวหาว่า อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและถูกสหรัฐอเมริกาปฏิเสธการให้วีซ่าการเข้าประเทศ จนต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้ลงสมัครเลือกตั้งซ่อม และได้รับเลือกตั้งกลับมาอีก ในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2538 ลงสมัครรับเลือกตั้งในสังกัดพรรคชาติพัฒนา และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ 6 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย เป็นสมัยที่ 7 ในสังกัดพรรคชาติพัฒนา ในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2539 ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งในด้านบริหาร คือ เป็นเลขาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ.2533

2.2 นางรัตนา จงสุทธนามณี เป็นภรรยาของนายวันชัย ซึ่งเป็นน้องชายนายมงคล จงสุทธนามณี เริ่มเล่นการเมืองครั้งแรกในการเมืองระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองเชียงราย 5 ปี และดำรงตำแหน่งเป็นเทศมนตรี ภายหลังแต่งงานกับนายวันชัย จงสุทธนามณี ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเชียงราย และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรกในปี พ.ศ.2538 และได้รับเลือกตั้งในเขตที่ 1 และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่ 2 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 ในนามพรรคชาติพัฒนา

2.3 นายวันชัย จงสุทธนามณี น้องชายนายมงคล และเป็นสามีของนางรัตนา จงสุทธนามณี นายวันชัย เป็นผู้ดูแลการเมืองของตระกูลในระดับท้องถิ่น โดยเริ่มเล่นการเมืองเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเชียงราย หลังจากนั้นหันมาดูแลการเมืองในระดับเทศบาล เคยดำรงตำแหน่งเป็นเทศมนตรี และปัจจุบันเป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเชียงราย

² เกาะติดสถานการณ์ เลือกตั้งประธาน ส.จ. . ฐานสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 19 (8-14 กันยายน 2537) : 43.

2.4 นายศักดิ์ชัย จงสุทธนามณี น้องชายนายมงคล เป็นสมาชิกสภาจังหวัดเชียงราย 2 สมัย ปัจจุบันเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

2.5 น.ส.วันเพ็ญ จงสุทธนามณี น้องสาวนายมงคล ลงเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาจังหวัดเชียงราย เขตอำเภอแม่สาย 2 สมัย

2.6 นายอนุกล วินิจวลัย เป็นญาติกับนายมงคล โดยเป็นลูกของพี่ชาย มารดานายมงคล เป็นอีกผู้หนึ่งที่ดูแลการเมืองในระดับท้องถิ่น เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเชียงรายหลายสมัย เป็นประธานสภาจังหวัดเชียงราย ปัจจุบันเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ตระกูล " จงสุทธนามณี " มีลักษณะสืบทอดทางการเมืองในลักษณะเครือญาติ และครอบคลุมการเมืองท้องถิ่นในทุกระดับ นับตั้งแต่ นายมงคล และนางรัตนา จงสุทธนามณี น้องสะใภ้ ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยนายมงคล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 2 และนางรัตนา เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งที่ 1

ขณะเดียวกัน นายวันชัย จงสุทธนามณี สามีนางรัตนา เป็นผู้ดูแลการเมืองในระดับเทศบาล โดยดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองเชียงราย น้องชายและลูกพี่ลูกน้องนายมงคล คือ นายศักดิ์ชัย จงสุทธนามณี และ นายอนุกล วินิจวลัย เป็นผู้ดูแลการเมืองในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยดำรงตำแหน่งเป็นประธานและรองประธานองค์การบริหารส่วนจังหวัด และน้องสาวนายมงคล คือ น.ส.วันเพ็ญ ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด นางรัตนา จงสุทธนามณี น้องสะใภ้ นายมงคล ระบุถึงการที่มีบุคคลในตระกูลเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับในจังหวัด ว่า

" เป็นความต้องการของคุณมงคล ที่ต้องการผลักดันให้น้องชาย (วันชัยและศักดิ์ชัย) และ น้องสาว (วันเพ็ญ) เข้ามามีส่วนร่วมในการเมือง เพื่อให้การทำงานในพื้นที่เป็นไปอย่างมีระบบ ซึ่ง ตระกูลจงสุทธนามณี ก็เข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นทุกระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความชอบและความสนใจของแต่ละบุคคลด้วย ดิฉัน (รัตนา) ก็เข้ามาสู่การเมืองในระดับท้องถิ่นก่อนที่จะแต่งงานกับสามี (วันชัย) เมื่อแต่งงานแล้วก็มาใช้นาม

สกุลจตุรนามณี ซึ่งเห็นว่าการที่มีบุคคลในครอบครัวเล่นการเมือง จนเป็นตระกูลการเมือง ก็ทำให้มีความได้เปรียบในการเลือกตั้ง เพราะมีฐานคะแนนที่ชัดเจนแล้ว³ ”

การมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่นทุกระดับดังกล่าว ทำให้ ตระกูล “จตุรนามณี” ค่อนข้างได้เปรียบคู่แข่งทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้ง เนื่องจากมีฐานคะแนนในพื้นที่ค่อนข้างแน่นและมีการสร้างทายาททางการเมืองเตรียมไว้แล้ว

3. ตระกูล “ชุมดวง” จังหวัดสุโขทัย

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล “ชุมดวง” เป็นตระกูลการเมืองเก่าแก่ตระกูลหนึ่งของจังหวัดสุโขทัย เป็นเจ้าของสัมปทานป่าไม้ในพื้นที่ภาคเหนือ เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายบุญธรรม ชุมดวง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2500 และลงสมัครรับเลือกตั้ง ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีก 3 สมัย สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 ในสังกัดพรรคชาติไทย ก่อนจะยุติบทบาททางการเมือง แต่ยังคงให้การสนับสนุนผู้สมัคร ส.ส.สุโขทัยอีกหลายคน นายบุญธรรม มีฐานะเป็นพ่อตาของพล.ต.อ. สว่าง บุญนาค อดีตรองอธิบดีกรมตำรวจ ปัจจุบันนายบุญธรรมเสียชีวิตแล้ว⁴

ทายาททางการเมืองของตระกูล “ชุมดวง” ที่สืบทอดต่อไป คือ นายอารยะ ชุมดวง บุตรชาย ของนายบุญธรรม ที่จบการศึกษารัฐศาสตร์จากสหรัฐอเมริกา เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ตั้งแต่อายุ 28 ปี ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 โดยลงสมัครอิสระ แต่ต่อมาย้ายเข้าสังกัดพรรคกิจสังคม เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ในสังกัดพรรคสหประชาธิปไตย หลังจากนั้นไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง เป็น ส.ส. ครั้งที่ 3 ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ได้อันดับ 3 ในสังกัดพรรคมวลชน และได้เป็น ส.ส. ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 ในสังกัดพรรคมวลชน

³ สัมภาษณ์ รัตนา จตุรนามณี. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย, 12 ตุลาคม 2541.

⁴ ขาดิชาย เย็นบำรุง และ อังรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ . บรรณาธิการ. บันทึกการเมืองไทย. (กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง, 2530), หน้า 852.

2. บุคคลในตระกูล " ชุมดวง " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายบุญธรรม ชุมดวง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุโขทัย 4 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2500 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 สอบตกครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 ได้รับเลือกตั้งครั้งสุดท้าย ในการเลือกตั้งวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 หลังจากนั้นไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งและยุติบทบาททางการเมือง

2.2 นายอารยะ ชุมดวง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัย จำนวน 4 สมัย โดยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ.2526 ครั้งที่สองในปี พ.ศ.2529 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 และในการเลือกตั้งวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่สี่ ในสังกัดพรรคมวลชน

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "ชุมดวง" เป็นไปในลักษณะจากบิดาคือ นายบุญธรรม มายังบุตรชาย คือ นายอารยะ ชุมดวง ทั้งนี้การดำเนินงานทางการเมืองของตระกูลชุมดวงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นับแต่นายบุญธรรมได้ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกปี พ.ศ.2500 แม้ว่านายบุญธรรม จะยุติบทบาททางการเมืองในปี พ.ศ.2519 แต่ยังคงสนับสนุนนายกุลศล หมีเทศ ผู้สมัครจากพรรคสยามประชาธิปไตย ให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2526 และเพื่อเป็นการรักษารฐานคะแนนเสียงให้กับนายอารยะ ชุมดวง บุตรชาย ที่เพิ่งศึกษาจบจากสหรัฐอเมริกา มาเป็นผู้สานต่อทายาททางการเมืองต่อไป และนายอารยะ ก็ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุโขทัยแล้ว 4 สมัย

4. ตระกูล " ชินวัตร " จังหวัดเชียงใหม่

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ชินวัตร " เป็นตระกูลเก่าแก่ของจังหวัดเชียงใหม่ เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมือง นับตั้งแต่นายเลิศ ชินวัตร ซึ่งเป็นนักธุรกิจ ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองระดับท้องถิ่น และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดเชียงใหม่ เขตอำเภอสันกำแพง และได้ดำรงตำแหน่งประธานสภาจังหวัดในปี พ.ศ.2511 และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในปี พ.ศ.2512 ในนามผู้สมัครอิสระ และภายหลังได้มารวมเป็นพรรคอิสระ และนายบุญเลิศได้ดำรงตำแหน่งรองหัวหน้าพรรค เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2518 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมืองเพื่อให้นายสุรพันธ์ ชินวัตร น้องชาย ลงสมัครแทน⁵

นายสุรพันธ์ ชินวัตร ซึ่งเป็นน้องชายนายเลิศ ได้สานต่อเป็นทายาททางการเมือง โดยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ 6 สมัย นับตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2519 ได้รับเลือกตั้งติดต่อกัน 5 สมัย สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2535 และได้รับเลือกตั้งสมัยที่ 6 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และสบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539

ทายาทในตระกูล " ชินวัตร " ที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองอีกผู้หนึ่งคือ พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร บุตรชายนายบุญเลิศ หลังจากที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจโทรคมนาคม ก็หันเข้ามามีบทบาททางการเมืองแต่ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่เลือกตั้งเดิมของนายบุญเลิศ บิดา โดย พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ได้เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในโควตาพรรคพลังธรรม ในปี พ.ศ. 2537 และเข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรมในวันที่ 28 พฤษภาคม 2538 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขต 2 กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี หลังจากนั้นได้ลาออกจากพรรคพลังธรรม และเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ก่อนจะมาก่อตั้งพรรคไทยรักไทยและดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค

2. บุคคลในตระกูล " ชินวัตร " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายเลิศ ชินวัตร เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ 2 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2512 และครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2518 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมืองและให้น้องชายคือนายสุรพันธ์ลงสมัครแทน และนายเลิศ เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2540

2.2 นายสุรพันธ์ ชินวัตร น้องชายนายเลิศ เป็นทายาททางการเมืองต่อจากพี่ชาย เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ 6 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกใน

⁵ ชีวิตและผลงาน คุณพ่อเลิศ ชินวัตร. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายเลิศ ชินวัตร. หน้า

การเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 ครั้งที่สาม ในปี พ.ศ.2526 ครั้งที่สี่ ในปี พ.ศ.2529 ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 สอบตกในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 และวันที่ 13 กันยายน 2535 ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่หก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ในสังกัดพรรคชาติไทยและในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 ย้ายมาสังกัดพรรคความหวังใหม่ แต่สอบตก โดยได้คะแนนเป็นอันดับ 5 ได้ 73,784 คะแนน

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ.2519
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ. 2531
3. ประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ.2534

2.3 พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร บุตรชายนายเลิศ และหลานชายนายสุรพันธ์ เข้าสู่วงการเมืองภายหลังจากที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจ โดยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในโควตาพรรคพลังธรรมใน ปี พ.ศ.2537 และดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคพลังธรรมในปีพ.ศ.2538 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในเขต 2 กรุงเทพมหานคร ในการเลือกตั้งวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 และดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในสมัยนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกจากพรรคพลังธรรม ในปี พ.ศ.2539 และเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีอีกครั้งในรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และก่อตั้งพรรคไทยรักไทยและเป็นหัวหน้าพรรค ตั้งแต่วันที่ 14 กรกฎาคม 2541

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วันที่ 2 พ.ย. 2537 – 10 ก.พ. 2538
2. รองนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 20 กรกฎาคม 2538 – 14 สิงหาคม 2539
3. รองนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม – 14 พฤศจิกายน 2540

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ลักษณะการสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " ชินวัตร " เริ่มจากพี่ชาย คือ นายเลิศ มายังน้องชาย คือ นายสุรพันธ์ และต่อเนื่องมายังบุตรชายนายเลิศและเป็นหลานนายสุรพันธ์ คือ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยการสานต่อในช่วงแรกจากนายเลิศมายังนายสุรพันธ์เนื่องจากต้องการให้น้องชายดำเนินงานด้านการเมืองต่อไป ส่วน พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ สนใจและอยู่ในแวดวงการเมืองมาตั้งแต่ยังเป็นนักเรียนเตรียมทหาร เนื่องจากบิดา คือ นายเลิศ ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักจะพาไปประชุมพรรคและประชุมสภาอยู่เสมอ รวมทั้งในปี พ.ศ.2518

ขณะดำรงตำแหน่งร้อยตำรวจเอก เป็นอาจารย์สอนโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน ได้ถูกเรียกตัวไปช่วยราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี โดยเป็นนายตำรวจติดตามนายปรีดา พัฒนถาบุตร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี⁶ และเข้าสู่การเมืองอีกครั้งเป็นทนายทนายทางการเมืองของตระกูล "ชินวัตร" เมื่อได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในปี พ.ศ.2537

5. ตระกูล "ไชยพันธ์" จังหวัดตาก

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล "ไชยพันธ์" นับเป็นตระกูลการเมืองที่เก่าแก่ของจังหวัดตาก นับเนื่องจากนายเทียม ไชยพันธ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2489 จนถึงนายเทอดพงษ์ ไชยพันธ์ ลงสมัครรับเลือกตั้งและได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ. 2538 เป็นเวลากว่า 50 ปี ที่ตระกูล "ไชยพันธ์" ผูกขาดการเมืองในจังหวัดตาก และเป็นตระกูลที่อยู่กับพรรคประชาธิปัตย์มาตั้งแต่ยุคเริ่มต้นและไม่เคยย้ายสังกัดพรรค

ในฐานะที่เป็นทนายความและคลุกคลีกับประชาชน นายเทียม ไชยพันธ์ ตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ.2489 และลงสมัครรับเลือกตั้งเรื่อยมา จนกระทั่งนายเทอดพงษ์ ไชยพันธ์ บุตรชายที่สำเร็จการศึกษาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีและเศรษฐศาสตร์บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้ลงสมัครรับเลือกตั้งคู่กันในปี พ.ศ.2518 เป็นการครองพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดตากนับตั้งแต่นั้นมา จนกระทั่งนายเทียมสอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 จึงยุติบทบาททางการเมือง หลังจากนั้นนายเทอดพงษ์ ได้สืบทอดเป็นทนายทนายทางการเมืองต่อมา จนนายเทอดพงษ์ยุติบทบาททางการเมืองและไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ในปี พ.ศ.2538

2. บุคคลในตระกูล "ไชยพันธ์" ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายเทียม ไชยพันธ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตาก จำนวน 7 สมัย มีอาชีพทนายความ สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2489 หลังจากนั้นลงสมัครรับเลือกตั้งและได้รับ

⁶ รุจน์ มั่นทิวา, ทักษิณ ชินวัตร นักบริหารสมองกล (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์น้ำฝน , 2540), หน้า 24.

เลือกตั้งตลอด โดยลงสมัครในนามพรรคประชาธิปัตย์ทุกครั้ง ได้รับเลือกตั้งครั้งที่ 2 ในการเลือกตั้งวันที่ 29 มกราคม พ.ศ.2491 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2495 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500 ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2500 สอบตกครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2512 หลังจากนั้นลงสมัครอีกครั้งในการเลือกตั้งวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.2518 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่หก การเลือกตั้งครั้งต่อมาในวันที่ 4 เมษายน พ.ศ.2519 สอบตกเป็นครั้งที่สอง และได้รับเลือกตั้งเป็นสมัยที่เจ็ดซึ่งเป็นสมัยสุดท้าย ในการเลือกตั้งวันที่ 22 เมษายน พ.ศ.2522 จนถึงการเลือกตั้งในวันที่ 18 เมษายน 2526 ไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สาม จึงยุติบทบาททางการเมือง⁷

ในทางการเมือง ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งด้านบริหารดังนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม พ.ศ.2518
2. รองประธานสภาผู้แทนราษฎร

2.2 นายเทอดพงษ์ ไชยนันท์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎร จังหวัดตาก จำนวน 9 สมัยติดต่อกัน ในนามพรรคประชาธิปัตย์ เป็นบุตรชายของนายเทียม ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกคู่กับนายเทียม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 ครั้งที่สาม ได้รับเลือกตั้งพร้อมนายเทียม ซึ่งเป็นบิดาในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2526 ครั้งที่ห้า การเลือกตั้ง พ.ศ.2529 ครั้งที่หก ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2531 ครั้งที่เจ็ด ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 ครั้งที่แปด ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน พ.ศ.2535 และครั้งที่เก้า ซึ่งเป็นครั้งสุดท้าย ในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2538 ส่วนการเลือกตั้งในวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 ไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ยังคงดำรงตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

ในทางการเมือง ได้ดำรงตำแหน่งในทางบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ระหว่าง ปี พ.ศ.2526-2529
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างปี พ.ศ.2529-2531
3. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2535-2538

⁷ เพี้ยน อันชฎุทธิ, ส.ส.ไทย 2526 (กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 30.

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ลักษณะการสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "ไชยน์นัท" เป็นการสืบทอดสายโลหิตจากบิดาคือนายเทียม ไชยน์นัท มายังนายเทอดพงษ์ ผู้เป็นบุตรชาย โดยนายเทอดพงษ์ได้ก้าวมาบิณฑาททางการเมืองและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ด้วยการลงสมัครกับบิดา โดยอาศัยความเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของประชาชนของบิดา ทำให้นายเทอดพงษ์ได้รับการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ตระกูล "ไชยน์นัท" ยังไม่มีทายาททางการเมืองที่สานต่อจากนายเทอดพงษ์ นับตั้งแต่ นายเทอดพงษ์ยุติบิณฑาททางการเมือง

6. ตระกูล " ณ เชียงใหม่ " จังหวัดเชียงใหม่

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ณ เชียงใหม่ " นับเป็นตระกูลเก่าแก่ของจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พลตรีเจ้าแก้วนครรัฐ ซึ่งเป็นต้นตระกูล ณ เชียงใหม่ เป็นเจ้าหลวงผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์สุดท้าย ฐานะของตระกูล " ณ เชียงใหม่ " จึงเป็นเจ้านายฝ่ายเหนือ ที่เคยปกครองเชียงใหม่มาเป็นเวลายาวนาน จนกระทั่งสมัยสิ้นสงครามโลกครั้งที่สอง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงยุบตำแหน่งและหน่วยงานต่างๆที่ไม่เหมาะสมลง และยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองโดยเด็ดขาด จึงถือเป็นการสิ้นสุดตำแหน่ง "เจ้าหลวงเชียงใหม่" และอำนาจการปกครองขึ้นอยู่กับข้าหลวงประจำนคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแทน⁸

ตระกูล " ณ เชียงใหม่ " เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยเจ้าบุญเลิศ ณ เชียงใหม่ ลงสมัครรับเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2491 หลังจากนั้นว่างเว้นไม่ได้รับเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สองในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2512 ขณะเดียวกันเจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2495 และได้รับเลือกเป็นสมัยแรก ก่อนจะสอบตกในการเลือกตั้งครั้งต่อมา และได้รับเลือกตั้งอีกครั้งเป็นครั้งที่สองในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 ก่อนจะยุติบิณฑาททางการเมืองในเวลาต่อมา

⁸ บิณฑาทใหม่ของ "เจ้านายฝ่ายเหนือ". 20 เมษายน 2539. ผู้จัดการรายวัน : หน้า 2.

นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ บุตรชายของเจ้าไชยสุริยวงศ์ และเจ้าแม่เต็ม ณ เชียงใหม่ และเป็นหลานของเจ้าไชยณรงค์ ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสหรัฐอเมริกา และได้มาดูแลธุรกิจของครอบครัวระยะหนึ่ง ก่อนจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง หลังจากนั้นลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในการเลือกตั้ง วันที่ 24 กรกฎาคม 2531 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก และสอบได้ติดต่อกันอีก 6 สมัย นายธวัชวงศ์ ได้นำนางกิงกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ภรรยา มาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และได้รับการเลือกตั้ง ตระกูล " ณ เชียงใหม่ " จึงมีบุคคลในครอบครัวเดียวกัน คือเป็นสามีและภรรยา เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. บุคคลในตระกูล " ณ เชียงใหม่ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 เจ้าบุญเลิศ ณ เชียงใหม่ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ 2 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในวันที่ 29 มกราคม 2491 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สองในการเลือกตั้งวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2512

2.2 เจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ 2 สมัย ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้ง 26 กุมภาพันธ์ 2495 สอบตกในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 และได้รับเลือกตั้งอีกครั้งเป็นครั้งที่สองในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500

2.3 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ เป็นหลานชายของเจ้าไชยณรงค์ ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ในสังกัดพรรครวมไทยแต่สอบตก ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 ในสังกัดพรรคกิจสังคม หลังจากนั้นในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ย้ายมาสังกัดพรรคความหวังใหม่ และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ครั้งที่สี่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และครั้งที่ห้าในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2539 ได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับหนึ่งในเขตเลือกตั้งที่ 1 ด้วยคะแนน 118,775 คะแนน

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งในการบริหาร ดังนี้

1. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี 2535
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข ปี 2538

3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ปี 2539
4. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปี 2539

2.4 นางกึ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ภรรยาของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สองในการเลือกตั้งวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ตระกูล " ณ เชียงใหม่ " ได้มีการสืบทอดทายาททางการเมือง นับตั้งแต่อดีตที่เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยเจ้าบุญเลิศ ณ เชียงใหม่ ได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2491 และปี พ.ศ. 2512 ขณะที่ เจ้าไชยณรงค์ ณ เชียงใหม่ ได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2495 และ ปี พ.ศ.2500 หลังจากนั้นนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ซึ่งเป็นหลานเจ้าไชยณรงค์ ได้มาลงสมัครรับเลือกตั้งและได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2531 หลังจากนั้นนายธวัชวงศ์ ได้นำภรรยา คือนางกึ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ มาลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย และได้รับเลือกตั้งใน ปี พ.ศ.2538 จากการให้ข้อมูลของนายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ ได้กล่าวถึงการนำนางกึ่งกาญจน์ ณ เชียงใหม่ ภรรยา มาลงสมัครรับเลือกตั้ง ว่า

" ไม่ใช่เป็นการสร้างทายาททางการเมือง ตอนแรกเขา (กึ่งกาญจน์) เป็นหัวหน้าคณะให้กับผม (ธวัชวงศ์) เมื่อผมมาอยู่กรุงเทพฯ เขาเป็นคนลงพื้นที่ให้ตลอด ชาวบ้านเลยรู้จักเขาเป็นอย่างดี และความที่อยู่ห่างกันระหว่างกรุงเทพฯ กับเชียงใหม่ เลยตัดสินใจมาสมัคร ส.ส.ด้วยกัน ลงพื้นที่ด้วยกัน จะได้อยู่ด้วยกันเลย⁹ "

การสืบทอดอำนาจทางการเมืองของตระกูล " ณ เชียงใหม่ " ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นมาต่อเนื่องยาวนาน นับแต่ต้นตระกูล " ณ เชียงใหม่ " เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ จนถึงปัจจุบัน นายธวัชวงศ์ ระบุว่า ยังไม่ได้เตรียมใครที่จะเป็นทายาททางการเมืองต่อไป ซึ่งอาจเป็นลูกสาวทั้งสองคน เนื่องจากเห็นว่า งานการเมืองเป็นงานจำเป็นที่ต้องมีคนสานต่อให้ได้ผล หากไม่มีผู้สืบทอดก็น่าเสียดาย และมุ่งหวังให้ลูกมีประสบการณ์ทางการเมืองเช่นเดียวกับบิดาและมารดา

⁹ สัมภาษณ์ ธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ , สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ , 16 กันยายน 2540.

7. ตระกูล " ตันติสุนทร " จังหวัดตาก

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ตันติสุนทร " มีพื้นฐานทางด้านธุรกิจทำไม้ โดยเป็นผู้ยื่นขอสัมปทานการทำไม้ในพื้นที่จังหวัดตาก และก่อตั้งโรงเลื่อยไม้ซึ่งเป็นโรงเลื่อยแห่งเดียวในจังหวัดตาก นอกจากนี้ยังมีธุรกิจสถานีบริการน้ำมัน ในนามบริษัท ตากสรรพกิจ จำกัด ธุรกิจสัมปทานพื้นที่เหมืองแร่ลิกไนต์ในนามบริษัท ลานนาลิกไนต์ จำกัด และบริษัท เอเชีย ลิกไนต์ จำกัด ซึ่งสามารถผลิตลิกไนต์ได้ถึง 2 แสนตันต่อปี รวมทั้งก่อตั้งบริษัท ตากเอ็นจิเนียริง จำกัด ดำเนินธุรกิจผลิตเสาคอนกรีตอัดแรงให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และยังมีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างอีกหลายแห่ง ทำให้ฐานะทางธุรกิจของตระกูลค่อนข้างมั่นคง

และเริ่มเข้ามาสู่วงการเมืองโดยนายอุดร ตันติสุนทร ทายาทคนที่ 5 ของตระกูล ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตากครั้งแรก ในปี พ.ศ.2512 และได้รับเลือกตั้งต่อมารวมทั้งสิ้น 5 สมัย โดยนายอุดร สังกัดพรรคกิจสังคม ก่อนจะย้ายมาสังกัดพรรคพลังธรรม ภายหลังลดบทบาททางการเมืองลงและให้นายรักษ์ ตันติสุนทร น้องชาย ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน ในนามพรรคประชาธิปัตย์ และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538

นายรักษ์ ตันติสุนทร ซึ่งเป็นน้องชายนายอุดร มีบทบาทส่วนใหญ่ในด้านธุรกิจของครอบครัว เนื่องจากเป็นดูแลกิจการสถานีบริการน้ำมัน เป็นกรรมการผู้จัดการและผู้ถือหุ้นใหญ่ ในบริษัท ลานนาลิกไนต์ จำกัด และบริษัท เอเชียลิกไนต์ จำกัด รวมทั้งเป็นผู้บริหารบริษัท ตากเอ็นจิเนียริง จำกัด นายรักษ์เริ่มเข้าสู่วงการเมืองระดับท้องถิ่น โดยลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตาก ในปี พ.ศ.2518 ในนามกลุ่ม "พัฒนาท้องถิ่น" จากการชักชวนของนายโสภณ วิทยากุล ซึ่งเป็นพี่ชายและอดีตนายกเทศมนตรีเมืองตากหลายสมัย ซึ่งนายรักษ์ได้รับเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรีเมืองตาก นอกจากนี้ในด้านสังคม นายรักษ์ ยังดำรงตำแหน่งเป็นประธานหอการค้าจังหวัดตาก และเคยเป็นรองประธานหอการค้าไทย เมื่อพี่ชายคือนายอุดร ลดบทบาททางการเมืองลง นายรักษ์จึงเข้ามาเป็นทายาททางการเมืองต่อไป¹⁰

¹⁰ " ตันติสุนทร " นายเมืองเมืองตาก. 11 ตุลาคม 2538. ผู้จัดการรายวัน : หน้า 11.

2. บุคคลในตระกูล " ตันติสุนทร " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายอุดร ตันติสุนทร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตาก 5 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2512 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 18 เมษายน 2526 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่ห้าในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ก่อนจะลดบทบาททางการเมืองลง นายอุดรเคยดำรงตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการพรรคกิจสังคม ขณะที่ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นหัวหน้าพรรค ก่อนจะย้ายไปสังกัดพรรคพลังธรรม และดำรงตำแหน่งเป็นรองหัวหน้าพรรคพลังธรรม

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ ปี พ.ศ.2519
2. สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ปี พ.ศ.2520
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ.2531

2.2 นายรักษ์ ตันติสุนทร น้องชายนายอุดร ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองตากครั้งแรกในปี พ.ศ.2518 และได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายเทศมนตรีเมืองตาก และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 และได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับ 1 ด้วยคะแนน 101,743 คะแนน และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สองในการเลือกตั้งวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539 โดยได้คะแนนเป็นอันดับ 1 ด้วยคะแนน 104,546 คะแนน

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ตระกูล " ตันติสุนทร " ได้มีการสืบทอดทายาททางการเมือง ในลักษณะจากพี่ชายมายังน้องชาย นับตั้งแต่ นายอุดร ตันติสุนทร พี่ชาย มายังนายรักษ์ ตันติสุนทร น้องชาย เนื่องจากการลดบทบาททางการเมืองของพี่ชาย นายรักษ์ ตันติสุนทร ได้กล่าวถึงการเข้ามาสืบทอดทายาททางการเมือง ว่า

“ ตั้งแต่พี่ (อุดร) ลดบทบาททางการเมืองลงและเลิกเล่นการเมือง ผม (รักษ์) จึงได้เข้ามาแทน โดยมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และฐานะที่บ้านก็ไม่เดือดร้อนอะไรแล้ว ก็อยากเข้ามาเล่นการเมือง เพื่อช่วยเหลือสังคม รวมทั้งเป็นสานต่ออุดมการณ์ทางการเมือง

จากพี่ชาย และในเมื่อผม (รักษ์) เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองตากอยู่ ประชาชนจึงรู้จักดี จึงเข้ามาในการเมืองระดับชาติ¹¹ ”

ลักษณะความสัมพันธ์ทางการเมืองของตระกูล “ ตันติสุนทร ” กับ ความสัมพันธ์ทางธุรกิจของครอบครัวค่อนข้างจะเกี่ยวเนื่องกัน เมื่อฐานะทางธุรกิจของครอบครัวเริ่มมั่นคงขึ้น นายอุดร ตันติสุนทร ได้เข้ามามีบทบาททางการเมือง ในขณะที่นายรักษ์เป็นผู้ดูแลธุรกิจหลักของตระกูลและเข้ามามีบทบาทในการเมืองระดับท้องถิ่น เมื่อนายอุดร ลดบทบาททางการเมืองระดับชาติ นายรักษ์ จึงเข้ามาแทนที่ อย่างไรก็ตาม นายรักษ์ ระบุว่า การเข้ามาเป็นนักการเมืองไม่ได้มีความมุ่งหวังที่จะรักษาหรือปกป้องผลประโยชน์ทางธุรกิจ แต่ถือเป็นภารกิจและความเสียสละในการช่วยเหลือสังคม และยังไม่ได้เตรียมบุคคลใดในตระกูล ที่จะสานต่อเป็นทายาททางการเมือง

8. ตระกูล “ ทองสวัสดิ์ ” จังหวัดลำปาง

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล “ทองสวัสดิ์” นับเป็นตระกูลการเมืองไทยที่อยู่ในสภาผู้แทนราษฎรมาเป็นเวลานาน โดยนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ ซึ่งถือเป็นนักการเมืองอาวุโสที่สุดและทำสถิติเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมากที่สุด จำนวน 18 สมัยติดต่อกัน เป็นรัฐมนตรีหลายสมัย เป็นผู้ร่วมก่อตั้งพรรคก้าวหน้า พรรคประชาธิปไตย พรรคกิจสังคม เป็นหัวหน้าพรรคสหประชาธิปไตย พรรครวมไทย พรรคเอกภาพ และสุดท้ายก่อนยุติบทบาททางการเมืองเป็นประธานที่ปรึกษาพรรคชาติพัฒนา นายบุญเท่ง เริ่มเข้าสู่วงการเมือง และได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2480 ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกครั้งในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2481 ก่อนจะย้ายมาลงสมัครและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลำปาง ตั้งแต่การเลือกตั้งวันที่ 6 มกราคม 2489 เป็นต้นมา และได้รับเลือกตั้งทุกสมัย ก่อนจะยุติบทบาททางการเมือง และให้บุตรสาวคือ ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ มาสมัครรับเลือกตั้งและเป็นทายาททางการเมืองแทนในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538

¹¹ สัมภาษณ์ รักษ์ ตันติสุนทร . สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดตาก , 28 ตุลาคม 2540.

2. บุคคลในตระกูล " ทองสวัสดิ์ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 16 สมัยติดต่อกัน ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2480 ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2481 ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ครั้งที่สาม ย้ายมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลำปาง ในปี พ.ศ.2489 ครั้งที่สี่ ได้รับเลือกตั้งในการเลือกตั้งวันที่ 29 มกราคม 2491 ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2495 ครั้งที่หก ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 ครั้งที่เจ็ด ในการเลือกตั้ง วันที่ 15 ธันวาคม 2500 ครั้งที่แปด ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2512 ครั้งที่เก้า ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 ครั้งที่สิบ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 ครั้งที่สิบเอ็ด ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 ครั้งที่สิบสอง ในปี พ.ศ.2526 ครั้งที่สิบสาม ในปี พ.ศ.2529 ครั้งที่สิบสี่ ในปี พ.ศ.2531 ครั้งที่สิบห้า ในการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม 2535 และครั้งที่สิบหก ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 นอกจากนี้ นายบุญเท่ง ยังได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรธรรมนูญ ในปี พ.ศ.2492 และเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2516¹²

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรี ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2489
2. รัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ 21 กุมภาพันธ์ – 8 เมษายน 2491
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย 14 มีนาคม 2518 – 8 มกราคม 2519
4. รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ปี พ.ศ. 2519
5. ประธานสภาผู้แทนราษฎร ปี พ.ศ. 2522 – 2526
6. รองนายกรัฐมนตรี 30 เมษายน 2526 – 15 มกราคม 2529

2.2 ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ บุตรสาวนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ ลาออกจากราชการในตำแหน่งอาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อมาลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แทนบิดา ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ที่จังหวัดลำปางและได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรก และได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539

2.3 นายบุญยฝาง ทองสวัสดิ์ เป็นลูกพี่ลูกน้องกับนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ มีอาชีพเป็นทนายความ เป็นอดีตรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย 3 สมัย ได้รับ

¹² มนุญญ์ วัฒนโกเมร และคณะ , ข้อมูลพื้นฐานพรรคการเมืองปัจจุบัน และพรรคการเมืองกับการเลือกตั้งปี 2531 (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย , 2531) , หน้า 106.

เลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2489 เป็นการเลือกตั้งเพิ่มเติมในวันที่ 5 มิถุนายน 2489 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2495 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500

2.4 นายเอื้อม ทองสวัสดิ์ เป็นลูกพี่ลูกน้องกับนายบุญเท่ง เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดแม่ฮ่องสอน 1 สมัย ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2489

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ตระกูล "ทองสวัสดิ์" ซึ่งอยู่ในวงการเมืองมาเป็นเวลานาน มีการสืบทอดทายาททางการเมืองจากนายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ บิดา มายัง ดร.ธารทอง ทองสวัสดิ์ บุตรสาว เพื่อสานต่ออุดมการณ์และการทำงานด้านการเมืองต่อ หลังจากที่ทำงานในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มากกว่า 50 ปี โดยที่ ดร.ธารทอง ไม่ต้องผ่านการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมาก่อน แต่อาศัยฐานะคะแนนเสียงเดิมและความนิยมของประชาชนในพื้นที่ต่อบิดา จนได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

9. ตระกูล "นิมมานเหมินท์" จังหวัดเชียงใหม่

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " นิมมานเหมินท์ " เป็นตระกูลใหญ่และมีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงใหม่ บุคคลในตระกูลที่เข้ามามีบทบาททางการเมือง คือ นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ 3 สมัย และเป็นรัฐมนตรีหลายกระทรวง นายสุกิจ จบการศึกษาปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยลอนดอน เริ่มเข้าสู่การเมืองด้วยการได้รับแต่งตั้งเป็นพดุมสภาสมาชิก ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2489 ได้ประกาศใช้ หลังจากนั้นได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2489 และได้รับการเลือกตั้งเป็นครั้งแรก พร้อมกับได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ภายหลังจากการรัฐประหารของจอมพลผิน ชุณหะวัณ นายสุกิจได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยที่สอง ในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500

ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 นายสุกิจ ได้รับการสนับสนุนจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ให้เป็นหัวหน้าพรรคสหภูมิ และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จังหวัดเชียงใหม่เป็นสมัยที่สาม แต่ไม่เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาล เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2501 นายสุกิจได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร¹³

นอกจากนี้ นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ ยังได้รับการแต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดที่ 33 ที่นำโดยนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ในช่วงเกิดเหตุการณ์ทางการเมือง วันที่ 14 ตุลาคม 2516 และภายหลังได้ยุติบทบาททางการเมือง

บุคคลในตระกูล " นิมมานเหมินท์ " ที่มาสานต่องานด้านการเมือง คือ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ซึ่งเป็นหลานนายสุกิจ โดยนายธารินทร์ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารไทยพาณิชย์ เพื่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ปี พ.ศ. 2535 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยแรกในเขตกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2539 โดยไม่ได้ลงสมัครที่จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นฐานเสียงของตระกูลแต่อย่างใด

2. บุคคลในตระกูล " นิมมานเหมินท์ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ 3 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกใน ปี พ.ศ. 2491 ครั้งที่สองในการเลือกตั้ง วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 และครั้งที่สามในการเลือกตั้ง วันที่ 15 ธันวาคม 2500 นายสุกิจได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาตั้งแต่รัฐบาลชุดที่ 21 ที่มีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งถึงรัฐบาลชุดที่ 33 ที่นำโดยนายสัญญา ธรรมศักดิ์ นอกจากนี้ นายสุกิจ ยังดำรงตำแหน่งเป็นอธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำอินเดีย ศรีลังกา และสหรัฐอเมริกา¹⁴

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรี วันที่ 8 เม.ย. 2491 – 24 มิ.ย. 2492
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2492 – 2495

¹³ วิเทศ กรณีย์ . สารคดีชีวประวัติบุคคลสำคัญใน 100 รัฐมนตรี (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ, 2523), หน้า 539.

¹⁴ โพรี่ แชมล่าเจียก, ประวัติ 99 คนดังของไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมบรรณาการ, 2517), หน้า 379.

3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2500
4. รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2501
5. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปี พ.ศ. 2512 – 2514
6. รองนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2516 - 2517

2.2 นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ เป็นหลานนายสุกิจ และเป็นนักการธนาคาร จบการศึกษานิติศาสตร์โทด้านบริหารธุรกิจ จากสหรัฐอเมริกา ลาออกจากธนาคารไทยพาณิชย์ เพื่อมาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในปี พ.ศ. 2535 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร ครั้งแรก ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปี พ.ศ. 2535 – 2538
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปี พ.ศ. 2539

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสานต่อทางการเมืองของตระกูล “ นิมมานเหมินท์ ” เป็นการสานต่อจากนายสุกิจ ซึ่งเป็นลุง มายังหลาน คือ นายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ แต่ไม่ได้เป็นการสืบทอดตำแหน่งทางการเมืองโดยตรง เนื่องจากนายสุกิจ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ และมีฐานคะแนนเสียงอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ในขณะที่ นายธารินทร์ ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร นายธารินทร์ กล่าวถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการเข้ามาสานต่อการทำงานด้านการเมืองของตระกูล ว่า

“ ผม (ธารินทร์) มีความสนใจด้านการเมืองมาตั้งแต่เด็ก และเมื่อมีโอกาสได้ไปศึกษาต่อต่างประเทศก็คิดอยู่เสมอว่า หากมีโอกาสก็ต้องการจะกลับมาช่วยพัฒนาประเทศด้วยการเล่นการเมือง ประกอบกับได้เห็นลุง (สุกิจ) ทำงานในแวดวงการเมืองมาตลอด ก็ต้องการจะเข้ามาสานการทำงานต่อไป โดยที่ลุง (สุกิจ) ก็ไม่ได้สั่งหรือบังคับให้ใครในตระกูล ต้องมาเล่นการเมืองต่อไป และไม่ใช่ว่าการสืบทอดตำแหน่งทายาท

ทางการเมืองแต่อย่างใด แต่เกิดจากความสนใจส่วนตัวผมเอง ที่ต้องการจะเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาของประเทศเท่าที่จะทำได้เท่านั้น¹⁵ "

อย่างไรก็ตาม นายธารินทร์ ระบุว่า การเข้ามาสู่วงการเมืองไม่ได้มุ่งหวังให้กลายเป็นตระกูลการเมืองต่อไปอีก แต่เพียงเพื่อจะได้มีโอกาสในการช่วยพัฒนาประเทศเท่านั้น

10. ตระกูล " ตันบรรวง " จังหวัดพะเยา

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ตันบรรวง " อยู่ในวงการเมืองของจังหวัดพะเยามานานกว่า 20 ปี นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 ตระกูล " ตันบรรวง " ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกครั้ง เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายเพ็ญ ตันบรรวง ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัท รวมเพ็ญ จำกัด มีกิจการโรงบ่มไบยาสอบในพื้นที่อำเภอปง อำเภอแม่ใจและอำเภอเมือง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2519 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมืองและให้นางสาวพวงเล็ก ตันบรรวง บุตรสาว ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน ในปี พ.ศ.2522 และได้รับเลือกตั้งติดต่อกัน 7 สมัย ก่อนจะยุติบทบาททางการเมือง และให้น้องชาย คือ นายไพโรจน์ ตันบรรวง ลงสมัครและได้รับเลือกตั้งแทนในปี 2539

2. บุคคลในตระกูล " บุญเชียง " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายเพ็ญ ตันบรรวง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2519 และยุติบทบาททางการเมือง โดยให้บุตรสาว คือนางสาวพวงเล็ก ตันบรรวง ลงสมัครรับเลือกตั้งแทน

2.2 นางพวงเล็ก (ตันบรรวง) บุญเชียง บุตรสาวคนที่ 3 ของ นาย เพ็ญ ตันบรรวง นางพวงเล็ก เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 7 สมัย ในสังกัดพรรคชาติไทยเพียงพรรคเดียว ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ.2522 ครั้งที่สองในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ครั้งที่หก ในการเลือกตั้งวันที่ 13

¹⁵ สัมภาษณ์ ธารินทร์ นิมมานเหมินท์, รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง, 18 มีนาคม 2540.

กันยายน 2535 และครั้งที่เจ็ด ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ก่อนจะยุติบทบาททางการเมือง และได้
รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาอ่าวรัฐธรรมนุญ ในปี พ.ศ.2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. ผู้ช่วยเลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ในปี พ.ศ.2529
2. เลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปี พ.ศ.2531-2533
3. เลขานุการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ.2533
4. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ.2535

2.3 นายไพโรจน์ ตันบรรจง บุตรชายคนที่ 5 ของนายเพ็ญ ตัน
บรรจง และเป็นน้องชายนางพวงเล็ก นายไพโรจน์เข้าสู่วงการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่น โดยเป็นผู้
ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน จนเป็นกำนัน และเป็นสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ มา
กว่า 10 ปี ในขณะที่นางพวงเล็ก พี่สาว เป็น ส.ส. ในสังกัดพรรคชาติไทย ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ โดยลงสมัคร
แทนนางพวงเล็ก ที่ยุติบทบาททางการเมือง

2.4 นายไพรัตน์ ตันบรรจง บุตรชายคนที่ 7 ของนายเพ็ญ และเป็น
น้องนางพวงเล็กและนายไพโรจน์ ลงเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาจังหวัดพะเยา
และปัจจุบันเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " ตันบรรจง" เป็นการสืบทอดจาก
บิดา คือ นายเพ็ญ มายังบุตรสาว คือ นางพวงเล็ก (ตันบรรจง) บุญเชียง และไปยังนายไพโรจน์
และนายไพรัตน์ บุตรชาย นายเพ็ญ รวมทั้งเป็นการครอบคลุมการเมืองในระดับท้องถิ่นจนถึง
ระดับชาติ นางพวงเล็ก (ตันบรรจง) บุญเชียง กล่าวถึงการลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อสานต่อเป็น
ทายาททางการเมือง ว่า

" ในปี 2522 ตอนนั้น เพิ่งเรียนจบกลับมาจากสหรัฐอเมริกา พ่อ (เพ็ญ) มาขอ
ร้องให้ลงสมัครเพื่อให้เป็น ส.ส.แทน แต่ไม่อยากจะร้องให้ เพราะเคยสบายมาก่อน ต้อง
ไปพบช่วยเหลือชาวบ้าน ซึ่งไม่ชอบ ผื่นความรู้สึก แต่พ่ออยู่ในการเมืองนานๆ ก็เริ่มชอบ
และผูกพัน ตั้งใจทำงานเพื่อสืบทอดทางการเมืองแทนพ่อ (เพ็ญ) คิดเสมอว่าตระกูลเรา

จะรับใช้ชาวบ้านเท่าที่จะทำได้ จนกระทั่งเริ่มเบื่อการเมือง เพราะการเมืองไม่พัฒนา คนไม่ตั้งใจทำงาน ชาวบ้านก็ขอให้ผู้แทนช่วยเหลือหนักไป คิดว่าเล่นต่อไปต้องหมดตัวแน่ ต้องขายที่มาเล่นการเมือง ก็ลงสมัครในปี 2538 เป็นครั้งสุดท้าย พอยุบสภาในปี 2539 ก็ตัดสินใจเลิกเล่นการเมือง แต่พ่อ (เพ็ญ) จะให้ลงอีก จนต้องทะเลาะกัน พ่อ (เพ็ญ) เลยให้น้องชาย (ไพโรจน์) ลงสมัครเป็น ส.ส.แทน¹⁶ ”

ทางด้าน นายไพโรจน์ ตันบรรจง กล่าวถึงการมาสืบทอดเป็นทายาททางการเมืองของตระกูลต่อไป ว่า

“ ผม (ไพโรจน์) ชอบการเมืองมาตั้งแต่เด็ก เพราะว่า พ่อ (เพ็ญ) และพี่สาว (พวงเล็ก) ทำงานการเมืองมาตลอด คลุกคลีด้านการเมือง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ลงพื้นที่เยี่ยมชาวบ้านกับพ่อ (เพ็ญ) จนพ่อได้เป็น ส.ส. จึงเป็นพื้นฐานของการทำงานด้านการเมือง จนกระทั่งพี่สาว (พวงเล็ก) เลิกเล่นการเมือง ผม (ไพโรจน์) จึงมาลงแทนแต่มาอยู่พรรคประชาธิปัตย์ เพราะทำงานพรรคนี้มาตลอด ตั้งแต่สมัยพ่อ (เพ็ญ) การสานต่อทางการเมืองถือว่า จำเป็น เพราะตระกูลเราช่วยเหลือชาวบ้านมาตลอด มีความผูกพันกัน การเล่นการเมืองของคนในตระกูล ก็ขึ้นกับความชอบของแต่ละคน¹⁷ ”

ตระกูล “ ตันบรรจง ” มีการสืบทอดทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่รุ่นบิดา (เพ็ญ) มาถึงบุตรสาว (พวงเล็ก) และบุตรชาย (ไพโรจน์) รวมทั้งยังมีการดูแลการเมืองในระดับท้องถิ่น คือ นายไพโรจน์ ซึ่งเป็นบุตรชายนายเพ็ญ และเป็นน้องนางพวงเล็กและนายไพโรจน์ ตันบรรจง ซึ่งในอนาคต นายไพโรจน์ ระบุว่า คงจะมีบุคคลในครอบครัวเข้ามาทำงานการเมืองต่อไป ซึ่งอาจเป็นพี่น้องหรือญาติก็ได้ เพื่อจะได้สานต่อการทำงานที่มีมากกว่า 20 ปีของตระกูลต่อไป

11. ตระกูล “ บุญเสรรฐ ” จังหวัดพิจิตร

1. พื้นฐานทางการเมือง

¹⁶ สัมภาษณ์ พวงเล็ก บุญเชียง , อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพะเยา , 12 ธันวาคม 2540.

¹⁷ สัมภาษณ์ ไพโรจน์ ตันบรรจง, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพะเยา, 6 มีนาคม 2541.

ตระกูล " บุญเสรรฐ " เป็นตระกูลเก่าแก่ของจังหวัดพิจิตร เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยจำสืบทำรวจกรี บุญเสรรฐ นายตำรวจที่มีประวัติการปราบปรามโจรผู้ร้ายในพื้นที่ภาคเหนือ มาลงสมัครรับเลือกตั้งและได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 หลังจากนั้นได้เสียชีวิต และบุตรชาย คือพันตำรวจโทอดุลย์ บุญเสรรฐ ได้ลาออกจากราชการและมาลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2529 ในสังกัดพรรคสหประชาธิปไตย แต่สอบตก และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี 2535 และในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538

2. บุคคลในตระกูล " บุญเสรรฐ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 จ.ส.ต.กรี บุญเสรรฐ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิจิตร 1 สมัย ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2500 หลังจากนั้นเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง

2.2 พ.ต.ท.อดุลย์ บุญเสรรฐ บุตรชาย จ.ส.ต.กรี ลาออกจากราชการ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2526 เพื่อเตรียมพร้อมในการลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และลงสมัครครั้งแรกในปี พ.ศ.2529 ในสังกัดพรรคสหประชาธิปไตย แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง ลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 และครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และสอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " บุญเสรรฐ " เป็นการสานต่อจากบิดา คือ จ.ส.ต.กรี มายังบุตรชาย คือ พ.ต.ท.อดุลย์ บุญเสรรฐ เพื่อมาเล่นการเมืองและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน พ.ต.ท.อดุลย์ กล่าวถึงสาเหตุในการสานต่อทายาททางการเมือง ว่า

" ก่อนที่พ่อ (จ.ส.ต.กรี) จะเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง ได้เรียกผม (พ.ต.ท.อดุลย์) มาสั่งเสียว่า อย่ารับราชการสวมเครื่องแบบต่อไป ให้มาลงสมัครเป็น ส.ส. ต่อจากพ่อ ซึ่งเป็นเหมือนมรดกที่พ่อ (จ.ส.ต.กรี) สั่งไว้ ผมจึงมาสานต่อเพื่อช่วยเหลือประชาชนแทน ผมลาออกจากราชการตำรวจในปี 2526 และลงพื้นที่ตลอด แต่สอบตกในการลงสมัครครั้งแรก หลังจากนั้น จึงได้เป็น ส.ส. 2 สมัย ตระกูลผมเป็นตระกูลเก่าแก่ในพิจิตร มาตั้งแต่รุ่นปู่เป็นคนสร้างโบสถ์หลวงพ่อเพชร มีกิจการเรือข้ามฝาก ชาวบ้านจึงรู้จักเป็นอย่างดี¹⁸ "

¹⁸ สัมภาษณ์ พ.ต.ท.อดุลย์ บุญเสรรฐ, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิจิตร , 26 กรกฎาคม 2541.

การสานต่อทางการเมืองของตระกูล " บุญเสรรฐ " ในจังหวัดพิจิตรต่อไป พ.ต.ท. อุดลย์ ระบุว่า ได้มีการเตรียมนำบุตรชาย คือ นายอรรคพล บุญเสรรฐ มาเป็นทายาททางการเมืองต่อไป เนื่องจากเป็นตระกูลข้าราชการ และไม่มีธุรกิจในจังหวัด จึงต้องการให้บุตรชายมารับช่วงทางการเมืองต่อไป

12. ตระกูล " ปัญญาดี " จังหวัดเชียงราย

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ปัญญาดี " เข้าสู่การเมือง โดยจำสืบทอดธรรมเนียม ปัญญาดี ลงสมัคร และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2512 และได้รับเลือกตั้ง รวมทั้งสิ้น 7 สมัย ก่อนที่จะสอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และยุติบทบาททางการเมือง จำสืบทอดธรรมเนียม เป็นคนจังหวัดแพร่ แต่ได้มาเป็นนักจัดรายการวิทยุชื่อดังในจังหวัดเชียงรายนาม "ลุงจ้อย ฝอยขาว " จนเป็นที่รู้จักทั่วไป และได้ใช้นางอำไพ ปัญญาดี ภรรยา มาลงสมัครรับเลือกตั้งในเขต 2 และได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2526 แต่นางอำไพ ย้ายเขตมาลงเขต 3 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 และสอบตก หลังจากนั้นยุติบทบาททางการเมือง

2. บุคคลในตระกูล " ปัญญาดี " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 จ.ส.อ.ทรงธรรม ปัญญาดี อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 8 สมัย เริ่มเข้าสู่การเมืองครั้งแรก ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลอำเภอเมืองเชียงราย และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2512 ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้ง พ.ศ.2522 ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 สอบตกครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 กลับมาเป็น ส.ส. ครั้งที่หก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 และได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่เจ็ด ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ครั้งที่แปด ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 และสอบตกได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับ 5 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง

2.2 นางอำไพ ปัญญาดี ภรรยาจำสืบทอดธรรมเนียม ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 โดยลงสมัครรับเลือกตั้งในเขต 2 ขณะที่ จ.ส.อ.ทรงธรรม ลงสมัครในเขต 1 และลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในปี 2529 ในเขตเลือกตั้งที่ 3 แต่สอบตก และได้ยุติบทบาททางการเมือง

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " บัญญาดี " เป็นลักษณะจากสามี คือ จ.ส.อ.ทรงธรรม ไปยังภรรยา คือ นางอำไพ บัญญาดี โดยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพร้อมกันในปี พ.ศ.2526เนื่องจากการแบ่งเขตเลือกตั้ง ทำให้พื้นที่จังหวัดเชียงรายแบ่งเป็น 2 เขตเลือกตั้ง จ.ส.อ.ทรงธรรม บัญญาดี กล่าวถึงการส่งภรรยา คือ นางอำไพ บัญญาดี เป็นทายาททางการเมือง ว่า

" ในปี 2522 เชียงรายแบ่งเป็น 2 เขตเลือกตั้ง เขตที่ผม (จ.ส.อ.ทรงธรรม) เป็น ส.ส.อยู่ เป็นเขต 1 แต่ชาวบ้านในเขต 2 ยังคงมาหาขอความช่วยเหลืออยู่เสมอ ผมจึงตัดสินใจนำภรรยา (อำไพ) มาลงสมัครในเขต 2 ในปี 2526 ก่อนลงสมัครก็ไปเยี่ยมชาวบ้านพร้อมกันอยู่เสมอ ผมสำรวจความเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 400 กว่าคน ในพื้นที่ก็เห็นชอบให้ภรรยา (อำไพ) มาลงสมัคร และได้เป็น ส.ส.พร้อมกัน เป็นคู่แรกของเชียงราย เพื่อจะได้ช่วยเหลือประชาชนทั่วถึง แต่พอการเลือกตั้งปี 2529 ผม (จ.ส.อ.ทรงธรรม) และภรรยา (อำไพ) สอบตก จึงตัดสินใจยุติบทบาททางการเมือง แต่ชาวบ้านยังคงขอร้องให้ผม (จ.ส.อ.ทรงธรรม) ลงสมัครต่อ ผมเป็น ส.ส.อีก 3 สมัยต่อมา เมื่อลูกชายของผม (ทรงศักดิ์) ซึ่งเป็นทายาททางการเมืองของผม (จ.ส.อ.ทรงธรรม) เสียชีวิต เพราะมาช่วยผมหาเสียงในปี 2538 ผมจึงตัดสินใจเลิกเล่นการเมือง¹⁹ "

อย่างไรก็ตาม ตระกูล " บัญญาดี " ได้สูญเสียบุตรชายคนเดียวที่เป็นความหวังในการสืบทอดทางการเมือง คือ นายทรงศักดิ์ บัญญาดี ไปเนื่องจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ ทำให้ตระกูล " บัญญาดี " ต้องยุติบทบาททางการเมือง หลังการเลือกตั้งในการปี พ.ศ.2538 ภายหลังจากอยู่ในวงการเมืองมากกว่า 26 ปี

13. ตระกูล " พลไว้อย์ " จังหวัดพิษณุโลก

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " พลไว้อย์ " เริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองในจังหวัดพิษณุโลก ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2518 โดยนายสมพงษ์ พลไว้อย์ อดีตประธานหอการค้าจังหวัดพิษณุโลก ได้ลงสมัครรับเลือก

¹⁹ สัมภาษณ์ จ.ส.อ.ทรงธรรม บัญญาดี , อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงราย , 19 สิงหาคม 2541.

ตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่สอบตก ในการเลือกตั้งต่อมา ในปี พ.ศ.2519 และ ปี พ.ศ.2522 ลงสมัครรับเลือกตั้งอีก แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้งเช่นเคย จนการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2526 ได้ยุติการลงสมัคร 1 ครั้ง ในปี พ.ศ.2529 กลับมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิษณุโลก เขต 1 อีกครั้ง สังกัดพรรคประชาธิปัตย์ โดยนำบุตรสาว คือ นางสาว เอื้อมเดือน พลไวย์ ซึ่งจบการศึกษาจากสหรัฐอเมริกามาลงสมัครด้วย ปรากฏว่า นายสมพงษ์ ประสบความสำเร็จได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรก โดยได้คะแนนเสียงมาเป็นอันดับ 1 ได้ 82,365 คะแนนแต่บุตรสาวสอบตก ได้คะแนนเพียง 14,821 คะแนนเท่านั้น²⁰

อย่างไรก็ตาม นายสมพงษ์ พลไวย์ ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพียงครั้งเดียวเท่านั้น และไม่ได้รับเลือกตั้งอีก แต่ตระกูล " พลไวย์ " ได้ปรากฏทายาททางการเมืองของนายสมพงษ์ คือ นายพิษณุ พลไวย์ บุตรชาย ซึ่งจบการศึกษาปริญญาโทจากสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มเข้าสู่วงการเมือง และได้เข้าจากการเมืองระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาจังหวัด ในปี พ.ศ.2533 หลังจากนั้นได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 การเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 สอบตก และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งในการเลือกตั้งวันที่ 17 พฤศจิกายน 2539

2. บุคคลในตระกูล " พลไวย์ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายสมพงษ์ พลไวย์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 ครั้ง ในปี พ.ศ.2529 หลังจากที่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2518 และลงสมัครรับเลือกตั้งต่อมา ในปี พ.ศ.2519 และ ปี พ.ศ.2522 แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง

2.2 น.ส.เอื้อมดาว พลไวย์ บุตรสาวนายสมพงษ์ ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2529 แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง

2.3 นายพิษณุ พลไวย์ บุตรชายนายสมพงษ์ และเป็นทายาททางการเมืองของนายสมพงษ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัย ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 และการเลือกตั้งในปี 2539

²⁰ ชาติชาย เย็นบำรุง และ อังรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ , บรรณาธิการ. บันทึกการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง, 2530), หน้า 756.

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " พลไวย์ " เป็นสืบทอดจากบิดา คือ นายสมพงษ์ มายังับบุตร ทั้งบุตรสาว คือ นางสาวเอี่ยมเดือน และบุตรชาย คือ นายพิชญ แต่นางสาวเอี่ยมเดือนไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง ในขณะที่นายพิชญประสบความสำเร็จได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัย การเข้าสู่วงการเมืองของนายพิชญ ได้มีการเตรียมพร้อมตั้งแต่การปูพื้นฐานการเมือง ลงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น โดยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด ในปี พ.ศ.2533 และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ.2535 และ พ.ศ.2539

14. ตระกูล "ภักเกษม" จังหวัดเชียงใหม่

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ภักเกษม " เข้าสู่วงการเมืองนับตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2518 โดยนายสงสุข ภักเกษม ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และได้รับเลือกตั้ง รวมทั้งสิ้น 4 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2519 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 ได้เพียงอันดับสาม ในเขตเลือกตั้งที่ 2 ในขณะที่ เขต 2 มี ส.ส.ได้สองคน ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ได้รับเลือกตั้งอีกครั้ง เป็นครั้งที่สาม ในสังกัดพรรคราษฎร และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สี่ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ในสังกัดพรรคชาติไทย ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ก่อนที่นายสงสุข จะย้ายมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ไม่ได้รับเลือกตั้ง ได้เพียงอันดับ 4 ได้คะแนน 65,018 คะแนน และในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 ได้อันดับ 4 เช่นกัน ได้คะแนน 90,987 คะแนน ก่อนที่นายสงสุข จะเสียชีวิตในปี พ.ศ.2541 ทายาททางการเมืองนางผดืมนิทร่า ภักเกษม ภรรยาของนายสงสุข ซึ่งได้รับเลือกตั้งพร้อมนายสงสุขในปี พ.ศ.2519 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์

2. บุคคลในตระกูล " ภักเกษม " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายสงสุข ภักเกษม อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 5 สมัย มีฐานเสียงสำคัญในพื้นที่อำเภอสันป่าตอง ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ.2518 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สองในปี พ.ศ.2519 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาปฏิรูป ในปี พ.ศ.2520 หลังจากนั้น สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 และได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 ในสังกัดพรรคราษฎร ครั้งที่สี่ ได้รับเลือกตั้งในวันที่ 22

มีนาคม 2535 ในสังกัดพรรคชาติไทย ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ก่อนที่จะย้ายกลับมาสังกัดพรรคประชาธิปัตย์อีกครั้ง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และปี พ.ศ.2539 แต่สอบตกไม่ได้รับเลือกตั้ง นายสงสุขเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง ในปี พ.ศ.2541

2.2 นางผณิตรา ภัคเกษม ภรรยา นายสงสุข ภัคเกษม ได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ.2519 พร้อมกับนายสงสุข ในเขตเลือกตั้งที่ 2 หลังจากนั้นไม่ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งอีก

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของ ตระกูล " ภัคเกษม " เป็นลักษณะจากสามี คือ นายสงสุข ไปยังภรรยา คือ นางผณิตรา ภัคเกษม ซึ่งนายสงสุข ได้กล่าวถึง การนำภรรยา มาเป็นทายาททางการเมือง ว่า

" ในปี พ.ศ.2518 ที่ผม (สงสุข) ได้รับเลือกตั้งครั้งแรก งานในหน้าที่ผู้แทนค่อนข้างมาก ทั้งประชุมสภาและออกพบประชาชนในพื้นที่ เวลาชาวบ้านมาพบและไม่เจอผม ภรรยา (ผณิตรา) ต้องเป็นตัวแทน รับเรื่องร้องทุกข์และไปเยี่ยมชาวบ้าน ปัญหาของชาวบ้านในพื้นที่มีค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องสินค้าการเกษตร ผม (สงสุข) เห็นว่า ในเมื่อภรรยา (ผณิตรา) ต้องทำหน้าที่เหมือน ส.ส.อยู่แล้ว ประกอบกับมีความสนใจในการเมือง จึงชวนให้มาลงสมัครคู่กัน และเป็นสามี-ภรรยา คู่แรกของจังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รับเลือกตั้งพร้อมกัน ก็ตั้งใจไว้ว่า เมื่อไม่สามารถเล่นการเมืองต่อไปได้ เนื่องจากปัญหาสุขภาพไม่ค่อยดี ก็จะให้ภรรยา (ผณิตรา) ลงสมัครเป็น ส.ส. เพื่อรับใช้ประชาชน เป็นตัวแทนผมในพื้นที่ต่อไป อย่างน้อยก็จะมี " ภัคเกษม " ในการเมืองต่อไป²¹ "

อย่างไรก็ตาม นายสงสุข ภัคเกษมได้เสียชีวิตในปี พ.ศ.2541 ด้วยโรคมะเร็งและดับวาย ซึ่งนางผณิตรา ภัคเกษม ภรรยา ระบุว่า ก่อนเสียชีวิต นายสงสุข ได้สั่งเสียให้ผู้สืบทอดเป็นทายาททางการเมือง โดยจะลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้ได้เป็นตัวแทนและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

15. ตระกูล "ภัทรประสิทธิ์" จังหวัดพิจิตร

²¹ สัมภาษณ์ สงสุข ภัคเกษม , อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเชียงใหม่ , 16 มกราคม 2540.

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ภัทรประสิทธิ์ " เป็นตระกูลธุรกิจใหญ่และมีชื่อเสียงของจังหวัดพิจิตร เป็นเจ้าของกิจการโรงฝิ่น ที่อำเภอบางมูลนาก เป็นเจ้าของกิจการโรงเหล้าหลายแห่งในพื้นที่ภาคเหนือ เป็นเจ้าของ บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์เจ้าพระยา จำกัด เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของธนาคารเอเซีย มีกิจการคลังสินค้าที่จังหวัดนครสวรรค์ มีกิจการโรงสีข้าวในจังหวัดพิจิตรและนครสวรรค์ เป็นเจ้าของธุรกิจเหมืองแร่ดีบุกที่จังหวัดเชียงใหม่ และกาญจนบุรี มีกิจการผลิตถ้วยชามเซรามิกที่จังหวัดสระบุรี และร่วมกับตระกูลอัมพูช เป็นเจ้าของห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์²²

เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายวิศาล ภัทรประสิทธิ์ หรือ เป็นที่รู้จักกันในนาม เล้า ยงคุณ ก่อตั้งพรรคพัฒนาจังหวัดขึ้น และดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรค สมาชิกพรรคส่วนใหญ่เป็นประชาชนในจังหวัดพิจิตร และนายวิศาลได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 ในปี พ.ศ.2519 พรรคพัฒนาจังหวัด มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 คน คือ นายวิศาล ภัทรประสิทธิ์ และ ดร.ยุพา อุดมศักดิ์ เป็น ส.ส.พิจิตร ทั้ง 2 คน จนกระทั่ง การเลือกตั้งในปี พ.ศ.2522 นายวิศาล ไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ได้กำหนดห้ามไม่ให้บุคคลที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว ลงสมัครรับเลือกตั้ง นายวิศาล จึงยุติบทบาททางการเมือง ในขณะที่ดร.ยุพา ได้ลงสมัครและได้รับเลือกตั้งในนามอิสระ²³

บุคคลในตระกูล " ภัทรประสิทธิ์ " ส่วนใหญ่เป็นนักธุรกิจ และได้กลับมาสู่วงการเมืองอีกครั้ง โดยนายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ บุตรชายนายวิศาล ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดพิจิตร ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 และได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับ 1 ด้วยคะแนน 95,017 คะแนน และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในปี พ.ศ.2539 ได้คะแนน 107,332 คะแนน

2. บุคคลในตระกูล " ภัทรประสิทธิ์ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายวิศาล ภัทรประสิทธิ์ เป็นหัวหน้าพรรคพัฒนาจังหวัด มีสมาชิกพรรคเป็นคนจังหวัดพิจิตรทั้งหมด ได้รับเลือกตั้ง 2 สมัย ในปี พ.ศ.2518 และปี พ.ศ.2519 ก่อนที่จะยุติบทบาททางการเมือง เนื่องจากไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้ตามที่รัฐธรรมนูญ กำหนดห้ามบุคคลที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว ลงสมัครรับเลือกตั้ง

²² นิรันดร์ ทองปาน, 200 เศรษฐีปฏิวัติ (กรุงเทพมหานคร : ศรีเอทีพี พับลิชชิ่ง, 2535), หน้า 107.

²³ สัมภาษณ์ ดร.ยุพา อุดมศักดิ์, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิจิตร , 8 กันยายน 2541.

2.2 นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ บุตรชายของนายวิศาล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัย ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพิจิตร ครั้งแรกในปี 2538 และได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " ภัทรประสิทธิ์ " เป็นลักษณะจากบิดา คือ นายวิศาล มายังบุตรชาย คือ นายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ เป็นการว่างเว้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดพิจิตร มานานกว่า 20 ปี หลังจากที่นายวิศาล ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งสุดท้ายในปี พ.ศ.2519 และนายประดิษฐ์ มาลงสมัครรับเลือกตั้งตามบิดา ในปี พ.ศ.2538

16. ตระกูล " รังคศิริ " จังหวัดแพร่

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " รังคศิริ " มีพื้นฐานเป็นเจ้าของกิจการค้าไม้ในจังหวัดแพร่ และมีกิจการสถานีบริการน้ำมัน ป.ต.ท.อีก 15 แห่งในจังหวัดแพร่ เริ่มเข้าสู่วงการเมืองครั้งแรกโดยคุณหญิงบัวเชียว รังคศิริ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนนารีรัตน์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคสังคมนิยม ด้วยคะแนนเสียงเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัด และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี 2519 ในสังกัดพรรคชาติไทย หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง และให้บุตรชาย คือ นายดุสิต รังคศิริ ซึ่งได้ลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น และเป็นประธานสภาจังหวัดแพร่ 4 สมัย ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน และได้รับเลือกตั้งติดต่อกัน 7 สมัย ก่อนจะสอบตกเป็นครั้งแรกในการเลือกตั้งปี 2539

2. บุคคลในตระกูล " รังคศิริ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 คุณหญิงบัวเชียว รังคศิริ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนนารีรัตน์ จังหวัดแพร่ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 หลังเกษียณอายุราชการ และได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สองในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2519 ก่อนจะยุติบทบาททางการเมือง และถึงแก่กรรม ในปี พ.ศ.2531

2.2 นายดุสิต รั้งศิริ บุตรชายคุณหญิงบัวเขียว เริ่มเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ ในปี พ.ศ. 2518 และดำรงตำแหน่งเป็นประธานสภาจังหวัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 – 2522 หลังจากนั้น ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนคุณหญิงบัวเขียว รั้งศิริ มารดา และได้รับเลือกตั้งในสังกัดพรรคชาติไทยทุกครั้ง ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2522 ครั้งที่สองในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2526 ครั้งที่สามในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2529 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2531 ครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ครั้งที่หก ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2536 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่เจ็ด ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538 โดยได้คะแนนเสียงถึง 136,584 คะแนน สอบตกเป็นครั้งแรกในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2539 ได้รับเลือกเป็นอันดับสี่ แต่มีคะแนนเสียงถึง 113,507 คะแนน

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2523
2. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ปี พ.ศ. 2529
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2531 – 2533
4. ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2533 – 2534

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " รั้งศิริ " เป็นลักษณะการสืบทอดจากมารดา คือ คุณหญิงบัวเขียว รั้งศิริ มายังบุตรชาย คือ นายดุสิต รั้งศิริ โดยคุณหญิงบัวเขียว มารดา ได้ให้นายดุสิต ลงรับสมัครรับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น คือ เป็นสมาชิกสภาจังหวัด เพื่อปูพื้นฐานทางการเมืองก่อน และได้มีโอกาสคลุกคลี สร้างความคุ้นเคยกับประชาชน จนนายดุสิต ได้รับเลือกเป็นประธานสภาจังหวัดแพร่ 4 สมัย ในขณะที่ มารดา คือ คุณหญิงบัวเขียว ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเมื่อคุณหญิงบัวเขียว ตัดสินใจยุติบทบาททางการเมือง และให้บุตรชาย คือ นายดุสิต มาลงสมัครรับเลือกตั้งแทน เพื่อสานต่อเป็นทายาททางการเมืองของตระกูลต่อไป

17. ตระกูล " ลิ้มปะพันธ์ " จังหวัดสุโขทัย

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " ลิ้มปะพันธ์ " มีบทบาททั้งในการเมืองระดับชาติ และระดับท้องถิ่นของจังหวัดสุโขทัย มีการสืบทอดอำนาจทางการเมืองมาตั้งแต่รุ่นบิดา คือ ขุนเพ่งจินานุเคราะห์ หรือ

นายเพ่ง ลิมปะพันธุ์ เข้าสู่วงการเมืองเป็นสมาชิกสภาจังหวัดสวรรคโลก ในปี พ.ศ.2478 เป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสวรรคโลก ยาวนานถึง 10 ปี และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัย ในปี พ.ศ. 2491 และในการเลือกตั้งวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 หลังจากนั้น เป็นประธานสภาจังหวัดสุโขทัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2501 จนถึงปี พ.ศ.2525²⁴ จนกระทั่งถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2526 แต่การสืบทอดทางการเมืองยังคงดำเนินต่อไป โดยนายประพฤติ ลิมปะพันธุ์ สมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอศรีสัชชนาลัย เป็นประธานสภาจังหวัดแทน นอกจากนี้ยังมีพี่น้องอีก 2 คน ที่เป็นสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอสวรรคโลก คือ นายประพันธ์ และนายปราโมทย์ ลิมปะพันธุ์

ตระกูล " ลิมปะพันธุ์ " มีกิจการด้านการค้าพืชไร่ มีไร่ขนาดใหญ่ชื่อ " ไร่ลิมปะพันธุ์ " ปลูกพืชจำพวกถั่ว ข้าวโพด อ้อย และยังเป็นเอเย่นจำหน่ายสุรา โดยนายประพฤติเป็นผู้สืบทอดทั้งในด้านการค้า และการเมือง นายประพฤติได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งขณะนั้น นายเพ่ง บิดา ดำรงตำแหน่งประธานสภาจังหวัด เช่นเดียวกับนายปราโมทย์ และนายประพันธ์ ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดในปี พ.ศ. 2523 เช่นเดียวกัน

ในส่วนของสมาชิกสภาเทศบาลนั้น ตระกูล " ลิมปะพันธุ์ " ก็ยังคงมีบทบาททางการเมือง จังหวัดสุโขทัยมีเทศบาล 2 แห่ง คือ เทศบาลเมือง และเทศบาลสวรรคโลก ในส่วนเทศบาลเมืองสุโขทัยนั้น นายบุญสรวง ลิมปะพันธุ์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี ในปี พ.ศ. 2523 ซึ่งนายบุญสรวง เป็นบุตรขุนประพันธ์สุรภาษฏร์ พี่ชายของนายเพ่ง ลิมปะพันธุ์ มีธุรกิจค้าเสาไฟฟ้าในพื้นที่เขตภาคเหนือ ส่วนในเขตเทศบาลสวรรคโลกนั้น มีนายสมชาติ ลิมปะพันธุ์ บุตรของนายเพ่ง ลิมปะพันธุ์ เช่นกัน แต่คนละมารดา ดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรี ในปี พ.ศ. 2525 โดยก่อนหน้านี้ ได้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาล นอกจากนี้ ยังมีนายสันติภาพ ลิมปะพันธุ์ น้องชาย เป็นสมาชิกสภาเทศบาลในเขตนี้ด้วย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ดังนั้น ตระกูล " ลิมปะพันธุ์ " จึงครอบคลุมการเมืองท้องถิ่น ทั้งในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัย และเทศบาลสวรรคโลก รวมทั้งครอบคลุมการเมืองในระดับสภาจังหวัดด้วย²⁵

²⁴ "วิถีชีวิตของข้าพเจ้า", ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นายเพ่ง ลิมปะพันธุ์ 17 ธันวาคม 2526. หน้า 56.

²⁵ ชาติชาย เย็นบำรุง และ ชำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์ , บรรณาธิการ. บันทึกการเมืองไทย. (กรุงเทพมหานคร : ประชุมช่าง , 2530). หน้า 848.

สำหรับในการเมืองระดับชาติ นอกจากนายเพ่ง ลิมปะพันธุ์ ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัยแล้ว ยังมีร้อยตรีประพาส ลิมปะพันธุ์ บุตรชายนายเพ่ง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ. 2526 ในสังกัดพรรคกิจสังคม และได้รับเลือกตั้ง 6 สมัย ก่อนที่จะยุติบทบาททางการเมือง และไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2539

2. บุคคลในตระกูล " ลิมปะพันธุ์ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายเพ่ง ลิมปะพันธุ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในปี พ.ศ. 2491 และครั้งที่สองในการเลือกตั้ง วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 หลังจากนั้นได้หันมาลงสมัครรับเลือกตั้งการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสวรรคโลก และประธานสภาจังหวัดสุโขทัย จนกระทั่งถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2526

2.2 ร้อยตรีประพาส ลิมปะพันธุ์ บุตรชายคนที่สามของนายเพ่ง ลิมปะพันธุ์ จบการศึกษาด้านกสิกรรมและสัตวบาล จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 6 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งปี 2522 ในสังกัดพรรคกิจสังคม ครั้งที่สองในการเลือกตั้งปี 2526 ครั้งที่สาม ปี พ.ศ. 2529 ครั้งที่สี่ ปี พ.ศ. 2531 ครั้งที่ห้าในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 และครั้งที่หกในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538 ในสังกัดพรรคชาติพัฒนา โดยได้คะแนนเสียง 64,554 คะแนน และได้ยุติบทบาททางการเมืองไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2522
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ปี พ.ศ. 2524
3. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2526, 2529, 2531
4. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2537

2.3 นายประพฤติ ลิมปะพันธุ์ บุตรชายคนที่สี่ของนายเพ่ง ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอศรีสัชนาลัย ในปี พ.ศ. 2523 และได้ดำรงตำแหน่งประธานสภาจังหวัดสุโขทัยแทนนายเพ่ง บิดาที่ถึงแก่กรรม ปัจจุบัน เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

2.4 นายประพันธ์ ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายคนที่สองของนายเพ่ง เป็นอดีตสมาชิกสภาจังหวัดสุโขทัย เขตอำเภอสวรรคโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง

2.5 นายปราโมทย์ ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายนายพิชณู ลิ้มปะพันธ์ เป็นสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอสวรรคโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523

2.6 นายสมชาติ ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายคนที่ห้าของนายเพ่ง เป็นสมาชิกสภาเทศบาลสวรรคโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 และได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสวรรคโลก 4 สมัยติดต่อกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 และเป็นประธานหอการค้า จังหวัดสุโขทัย

2.7 นายสันติภาพ ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายคนที่หกของนายเพ่ง เป็นสมาชิกสภาเทศบาลสวรรคโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 และเป็นประธานชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสุโขทัย

2.8 นายบุญสรวง ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายขุนประพันธ์สุรภาษฎี ซึ่งเป็นพี่ชายของนายเพ่ง ลิ้มปะพันธ์ ดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ในปี พ.ศ. 2523 และได้ยุติบทบาททางการเมือง

2.9 นายพนัส ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายนายบุญสรวง ลิ้มปะพันธ์ เป็นนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี ต่อจากบิดา

2.10 นายสมเจตน์ ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายของนายสมชาติ ลิ้มปะพันธ์ เป็นสมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอสวรรคโลก ในปี พ.ศ. 2539

2.11 น.ส.สมฤดี ลิ้มปะพันธ์ บุตรสาวของนายสมชาติ เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสวรรคโลก ในปี พ.ศ. 2539

2.12 นายสมฤกษ์ ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายของนายสมชาติ เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสวรรคโลก ในปี พ.ศ. 2539

2.13 นายพิษณุ ลิ้มปะพันธ์ บุตรชายคนโตของนายเพ่ง ลิ้มปะพันธ์ เป็นอดีตประธานสภาจังหวัดสุโขทัย ปัจจุบัน ถึงแก่กรรมแล้ว

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " ลิ้มปะพันธ์ " เป็นการสืบทอดจากบิดา คือ นายเพ่ง ลิ้มปะพันธ์ มายังบุตรชาย คือ ร้อยตรีประพาส ลิ้มปะพันธ์ ซึ่งเป็นการสืบทอดทางการเมืองในระดับชาติ ในขณะที่บุตรชายคนอื่นของนายเพ่ง คือ นายพิษณุ นายประพฤติ นายประพันธ์ และนายปราโมทย์ ลิ้มปะพันธ์ เป็นผู้สืบทอดทายาททางการเมืองในระดับสภาจังหวัด ในขณะที่นายสมชาติ และนายสันติภาพ ลิ้มปะพันธ์ เป็นผู้สืบทอดทางการเมืองในระดับท้องถิ่น คือ สภาเทศบาลสวรรคโลก ในขณะที่หลานของนายเพ่ง คือ นายบุญสรวง เป็นผู้ดูแลการเมืองในระดับท้องถิ่น คือ เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี การวางเครือข่ายระบบเครือญาติของตระกูล " ลิ้มปะพันธ์ " มีการวางทายาทเชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ทำให้สามารถครอบคลุมการเมืองในระดับต่างๆของจังหวัดสุโขทัยได้

18. ตระกูล " โลหะโชติ " จังหวัดน่าน

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " โลหะโชติ " มีฐานธุรกิจโรงบ่มไวยาสูบในจังหวัดน่าน เป็นเจ้าของกิจการ บริษัท ไวยาสูบน่าน จำกัด เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายสมชาย โลหะโชติ นายกสมาคมผู้เพาะปลูก ผู้บ่ม ผู้ค้าไวยาสูบจังหวัดน่าน เริ่มเข้าสู่วงการเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน เป็นสมาชิกสภาจังหวัดน่าน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2495-2518 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 สมัย ครั้งแรก ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2512 สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 สอบตกอีกครั้งในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 ก่อนจะยุติบทบาททางการเมือง

นายสมชาย ได้ให้ น.ส.พูนสุข โลหะโชติ บุตรสาว ที่จบการศึกษาปริญญาโทจากสหรัฐอเมริกา มาลงสมัครรับเลือกตั้งแทนในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2529 และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้ง

แรก หลังจากนั้นได้รับเลือกตั้งติดต่อกัน 3 สมัย ก่อนจะสอบตกในการเลือกตั้ง พ.ศ.2538 และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ 5 ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 นอกจากการเมืองระดับชาติแล้ว น.ส.พูนสุข ยังให้น้องสาวอีก 2 คน ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเมืองท้องถิ่น เพื่อรักษาฐานคะแนนในท้องถิ่น โดยเป็นทั้งสมาชิกสภาจังหวัดและนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองน่านด้วย

2. บุคคลในตระกูล “ โลหะโชติ ” ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายสมชาย โลหะโชติ เข้าสู่การเมืองในระดับท้องถิ่น เป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองน่าน เป็นสมาชิกสภาจังหวัดน่าน นานกว่า 20 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2495-2518 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดน่าน 3 สมัย ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2512 สอบตกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 ได้รับเลือกตั้ง ครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2519 สอบตกอีกครั้งในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2522 และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2526 ก่อนจะยุติบทบาททางการเมือง

1.2 น.ส.พูนสุข โลหะโชติ บุตรสาวนายสมชาย ลงสมัครรับเลือกตั้งและได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนบิดาในการเลือกตั้งครั้งแรกปี พ.ศ. 2529 ในสังกัดพรรคชาติไทย ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สอง ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2531 ครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 สอบตกเป็นครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538 ได้รับเลือกเป็นอันดับ 4 และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. เลขานุการรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ.2531
2. เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ปี พ.ศ.2535
3. ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ.2539

2.3 นาง ศรีนิทร รามสูตร (โลหะโชติ) น้องสาวน.ส.พูนสุข ลงเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยได้รับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองน่าน

2.4 น.ส.สกวรัตน์ โลหะโชติ น้องสาวน.ส.พูนสุข ลงเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดน่าน

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ลักษณะการสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " โลหะโชติ " เชื่อมโยงจากบิดาลงมายังบุตรสาวคือ น.ส.พูนสุข ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน และเชื่อมต่อไปยังน้องสาวของ น.ส.พูนสุข ที่ลงเล่นการเมืองเพื่อรักษาฐานคะแนนเสียงในระดับท้องถิ่น น.ส.พูนสุข ระบุว่า เป็นความต้องการส่วนตัวที่จะเข้ามาเล่นการเมือง เนื่องจากได้เห็นแบบอย่างจากบิดา

" ส่วนตัวชื่นชอบคนในวงการเมือง ทั้งพ่อ และคนที่เคยรู้จักมาก่อน และเคยช่วยพ่อต้อนรับแขก ประสานงานกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตั้งแต่สมัยพ่อยังเป็น ส.ส. เมื่อมีโอกาสเข้าไปคลุกคลีแล้วชอบ อยากทำ เป็นความชอบเอง เป็นไปตามธรรมชาติ เพราะอย่างน้องสาว (น.ส.สกาวรัตน์) ที่เคยเป็น ส.จ. เขาไม่ชอบเรื่องการเมืองเท่าไร มาเป็น ส.จ.เหมือนกับบังคับให้มาเป็น แต่เราสนใจมาตั้งแต่เด็ก ซึมซับมาตลอด ประกอบกับมีฐานคะแนนมาจากคุณพ่อ และบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในจังหวัดรู้จักมานาน²⁶ "

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล " โลหะโชติ " ค่อนข้างจะต่อเนื่อง และมีการวางรากฐานในระบบท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม น.ส.พูนสุข ระบุว่า การที่จะเป็นทายาททางการเมืองของตระกูลนั้น ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นเฉพาะบุตรชายเท่านั้น บุตรสาวก็สามารถเป็นทายาททางการเมืองได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและความชอบของแต่ละบุคคล

19. ตระกูล " วงศ์วรรณ " จังหวัดแพร่

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " วงศ์วรรณ " มีธุรกิจค้าไม้ที่สำคัญของภาคเหนือ เป็นผู้ได้รับสัมปทานป่าไม้ ในพื้นที่หลายแห่งทั้งจังหวัดแพร่และเชียงใหม่ เป็นเจ้าของโรงเลื่อยจักรเทพวงศ์ จนกระทั่งกลุ่มเทพวงศ์ได้ถูกยึดสัมปทานป่าไม้คืน ได้หันไปทำธุรกิจไบยาสูบทั้งในและต่างประเทศ เริ่มเข้าสู่วงการเมือง โดยนายณรงค์ วงศ์วรรณ เข้าสู่วงการเมืองระดับท้องถิ่น ด้วยการเป็นสมาชิกสภาจังหวัดแพร่ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 จนกระทั่งลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2522 ในนามอิสระ และได้รับคะแนนเสียงท่วมท้น ติดอันดับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับคะแนนสูงสุดของประเทศ ด้วยคะแนน 89,822 คะแนน ก่อนที่จะเข้าสู่สังกัดพรรคกิจสังคม

²⁶ สัมภาษณ์ พูนสุข โลหะโชติ, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดน่าน, 16 มีนาคม 2540.

หลังจากนั้น นายณรงค์ ได้นำสมาชิกพรรคกิจสังคมบางส่วน มารวมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกลุ่มนายสง่า และ นายปิยะณัฐ วัชรภรณ์ แยกมาตั้งพรรครวมไทย และได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค ภายหลังได้ร่วมกับพรรคการเมืองอีก 5 พรรค ตั้งเป็นพรรคเอกภาพ โดยนายณรงค์ วงศ์วรรณ ดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้าพรรคเอกภาพ และมาเป็นหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม จนกระทั่ง ถูกขอกล่าวหาพัวพันกับการค้ายาเสพติด สอบตกครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538 ในสังกัดพรรคชาติไทย โดยได้รับเลือกตั้งเป็นอันดับสี่ ด้วยคะแนน 119,582 คะแนน หลังจากนั้น ได้ยุติบทบาททางการเมือง และกลับไปทำธุรกิจไร่ปศุสัตว์ที่จังหวัดเชียงราย

นอกจากนี้ยังมีบุคคลในตระกูล " วงศ์วรรณ " ที่เข้ามาในวงการเมืองอีก 2 คน คือ นายสังวาลย์ วงศ์วรรณ น้องชายนายณรงค์ โดยลงสมัครรับเลือกตั้งที่จังหวัดลำพูน และได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปี พ.ศ. 2531 และนายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ บุตรชายนายณรงค์ วงศ์วรรณ ซึ่งเป็นทายาททางการเมืองของนายณรงค์ จบการศึกษาปริญญาโทด้านวิศวกรรม จากสหรัฐอเมริกา และกลับมาช่วยงานธุรกิจไบโอบายูของครอบครัว จนขยายงานไปร่วมทุนกับรัฐบาลลาว ผลิตไบโอบายู ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในการเลือกตั้งซ่อมที่จังหวัดลำพูน ในปี พ.ศ. 2534 และได้รับเลือกตั้งอีก 2 สมัย

2. บุคคลในตระกูล " วงศ์วรรณ " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายณรงค์ วงศ์วรรณ เป็นสมาชิกสภาจังหวัดแพร่มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498 และลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2522 ในนามอิสระ ครั้งที่สองในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2526 ในสังกัดพรรคกิจสังคม ครั้งที่สามในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2529 ในฐานะหัวหน้าพรรครวมไทย ครั้งที่สี่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2531 ในฐานะหัวหน้าพรรครวมไทย ได้รับเลือกตั้งครั้งที่ห้า ในการเลือกตั้ง วันที่ 22 มีนาคม 2535 ในฐานะหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรม แต่ถูกกล่าวหาพัวพันกับการค้ายาเสพติด จนไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรี แม้ว่าพรรคสามัคคีธรรมจะได้รับเลือกตั้งมากที่สุด จนในที่สุดต้องไปสนับสนุนให้พลเอกสุจินดา คราประยูร มาเป็นนายกรัฐมนตรีแทน กระทั่งเกิดเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมือง เดือนพฤษภาคม 2535 และได้ย้ายไปสังกัดพรรคชาติไทย ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่หก นายณรงค์ สอบตกครั้งแรก ซึ่งนับเป็นประวัติศาสตร์ทางการเมืองของจังหวัดแพร่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2538 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง และหันไปทำไร่ปศุสัตว์ที่จังหวัดเชียงราย

ในทางการเมืองดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2524
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2524 – 2526
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2526 – 2529
4. รองนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2535

2.2 นายสังวาลย์ วงศ์วรรณ น้องชายนายณรงค์ วงศ์วรรณ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำพูน ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2531 หลังจากนั้น ยุติบทบาททางการเมือง

2.3 นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ บุตรชายนายณรงค์ วงศ์วรรณ ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ในการเลือกตั้งซ่อมที่จังหวัดลำพูน ในปี พ.ศ. 2534 ครั้งที่สอง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำพูน ในการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 และครั้งที่สามในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2539

ในทางการเมือง ดำรงตำแหน่งด้านบริหาร ดังนี้

1. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2538
2. รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2539

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

การสืบทอดทายาททางการเมืองของตระกูล "วงศ์วรรณ" เป็นไปในลักษณะบิดา คือ นายณรงค์ ไปยังบุตรชาย คือ นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ และจากพี่ชาย คือ นายณรงค์ ไปยังน้องชาย คือ นายสังวาลย์ วงศ์วรรณ ซึ่งได้มีการเตรียมพร้อมในการสืบทอดทายาททางการเมือง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า นายณรงค์ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดแพร่ มีธุรกิจและฐานคะแนนเสียงอยู่ในจังหวัดแพร่ แต่ทั้งน้องชาย คือ นายสังวาลย์ และบุตรชาย คือ นายอนุสรณ์ กลับไปลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดลำพูน ซึ่งเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ตระกูล "วงศ์วรรณ" มีธุรกิจไปยาสูบ ในนาม บริษัท เทพวงส์ จำกัด เป็นฐานธุรกิจอยู่ รวมทั้งเป็นฐานคะแนนเสียงให้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังมี ดร. วีรพล มุตตามระ ซึ่งเป็นหลานชายของนายณรงค์ วงศ์วรรณ และเป็นผู้จัดการฝ่ายพืชไร่ และฟาร์มวัว ในเครือของบริษัท เทพวงส์ จำกัด ที่จังหวัดเชียงราย ก็ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย 3 สมัย

นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ บุตรชายนายณรงค์ กล่าวถึงการเข้ามาเป็นทายาททางการเมืองของตระกูล " วงศ์วรรณ " ว่า

" ในปี 2534 มีการเลือกตั้งซ่อมที่จังหวัดลำพูน พ่อ (ณรงค์) เป็นหัวหน้าพรรคเอกภาพ แต่หาตัวผู้สมัครลงไม่ได้ ก็มาบอกผม (อนุสรณ์) ให้เข้ามา พอดีตอนนั้น อา (สังวาลย์) เป็น ส.ส.อยู่ที่ลำพูน ก็เลยเข้ามาเป็น ส.ส. ผม (อนุสรณ์) ไม่ได้คิดว่าจะมาเป็นทายาทของตระกูล จริงๆแล้ว พ่อ (ณรงค์) ไม่อยากให้ผม (อนุสรณ์) เล่นการเมือง อยากให้ทำธุรกิจมากกว่า แต่ผมชอบเอง มันอาจอยู่ในสายเลือดก็ได้ พ่อ (ณรงค์) เห็นว่าการเมืองสกปรก แต่ผม (อนุสรณ์) พยายามตั้งใจสู้ เพื่อพิสูจน์ว่า การเมืองไม่น่าจะสกปรกอย่างที่คิด ผมเล่นการเมืองไม่ได้เป็นการรักษาฐานธุรกิจของครอบครัว ผมเป็น ส.ส.ที่ลำพูน เพราะมีธุรกิจใบยาสูบที่ต้องดูแล ชาวบ้านก็บอกว่า ไหนๆก็ทำงานอยู่ที่นี่ และช่วยเหลือชาวบ้านอยู่แล้ว ก็ให้เป็น ส.ส.เสียเลย แต่เล่นการเมือง ก็ไม่เห็นธุรกิจดีขึ้น มีแต่ควักจ่ายอย่างเดียว²⁷ "

ตระกูล " วงศ์วรรณ " มีพื้นฐานด้านธุรกิจใบยาสูบ ที่ครอบคลุมหลายจังหวัดในภาคเหนือ นายณรงค์ วงศ์วรรณ เป็น ส.ส.ที่แพร่ เนื่องจากมีธุรกิจไม้และยาสูบที่แพร่ และให้บุตรชาย คือ นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ ดูแลธุรกิจใบยาสูบที่เชียงใหม่และลำพูน และนายอนุสรณ์ ได้เข้ามาเป็น ส.ส.ที่จังหวัดลำพูน ในขณะที่ นายสังวาลย์ วงศ์วรรณ น้องชายนายณรงค์ ก็ดูแลธุรกิจยาสูบที่จังหวัดลำพูนเช่นกัน และเข้ามาเป็น ส.ส.จังหวัดลำพูน ก่อนที่จะยุติบทบาททางการเมือง และให้นายอนุสรณ์ มาเป็น ส.ส.ต่อไป นายอนุสรณ์ ระบุว่า คงจะมีสายเลือด " วงศ์วรรณ " อยู่ในการเมืองต่อไป เนื่องจากมีความผูกพันกับประชาชน และถือเป็นหน้าที่ของตระกูล ที่จะต้องช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ ที่ตระกูล " วงศ์วรรณ " มีธุรกิจอยู่

20. ตระกูล " เอื้ออภิญญกุล " จังหวัดแพร่

1. พื้นฐานทางการเมือง

ตระกูล " เอื้ออภิญญกุล " มีฐานธุรกิจสำคัญในจังหวัดแพร่มาเป็นเวลายาวนาน คือ ธุรกิจใบยาสูบและเหมืองถ่านหินลิกไนต์ ทั้งบริษัท เหมืองบ้านปู่ จำกัด (มหาชน) บริษัท ลาน

²⁷ สัมภาษณ์ นายอนุสรณ์ วงศ์วรรณ , สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลำพูน, 16 สิงหาคม 2541.

นายาสูบ จำกัด บริษัท แพร์ไบยาสูบ จำกัด และเป็นเจ้าของสถานีนีบมไบยาสูบจำนวนมาก เริ่มเข้ามาบิบบาททางการเมือง โดยนายเมธา เอื้ออภิญญกุล ซึ่งเป็นผู้กว้างขวางในจังหวัดแพร่และภาคเหนือในฐานะพ่อเลี้ยงในธุรกิจไบยาสูบ ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และได้รับเลือกตั้งสมัยแรกในปี พ.ศ.2518 ในสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ หลังจากนั้นลงสมัครรับเลือกตั้งทุกครั้งในนามพรรคประชาธิปัตย์ แต่สอบตกทุกครั้ง โดยพ่ายแพ้ให้กับกลุ่มนายณรงค์ วงศ์วรรณ

จนกระทั่งการเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม 2525 ได้เข้ามาร่วมกลุ่มกับนายณรงค์ วงศ์วรรณ ในสังกัดพรรคสามัคคีธรรม และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สามในสังกัดพรรคชาติไทย ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สี่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 หลังจากนั้นได้ยุติบทบาททางการเมือง และให้นายวรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล บุตรชาย และนพ.ทศพร เสรีรักษ์ บุตรเขย เป็นทายาททางการเมืองแทน

นายวรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล บุตรชายคนที่ 4 ของนายเมธา ได้ก้าวมาสู่การเมืองในระดับท้องถิ่นในปี พ.ศ.2533 ด้วยการได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแพร่ ในนาม "กลุ่มเมืองแพร่" และดำรงตำแหน่งนายเทศมนตรีเมืองแพร่ ในปี พ.ศ.2535 นอกจากนี้นายวรวัจน์ยังดำรงตำแหน่งเป็นประธานชมรมลูกเสือชาวบ้าน จังหวัดแพร่ ทำให้พื้นฐานด้านมวลชนค่อนข้างแน่น เมื่อนายเมธาได้ยุติบทบาททางการเมือง นายวรวัจน์ได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน พร้อมด้วยนพ.ทศพร เสรีรักษ์ บุตรเขยนายเมธา ในสังกัดพรรคชาติไทยและได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกทั้งสองคน

2. บุคคลในตระกูล " เอื้ออภิญญกุล " ที่เกี่ยวข้องในวงการเมือง

2.1 นายเมธา เอื้ออภิญญกุล เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดแพร่ 4 สมัย โดยนายเมธา ได้รับเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2518 ในนามพรรคประชาธิปัตย์ หลังจากนั้นไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง โดยพ่ายแพ้ให้กับกลุ่มนายณรงค์ วงศ์วรรณ ทุกครั้ง จนกระทั่งการเลือกตั้งวันที่ 22 มีนาคม 2535 ได้ย้ายมาร่วมกลุ่มกับนายณรงค์ และได้รับเลือกตั้งเป็นครั้งที่สอง ในสังกัดพรรคสามัคคีธรรม ได้รับเลือกตั้งครั้งที่สาม ในการเลือกตั้งวันที่ 13 กันยายน 2535 ในนามพรรคชาติไทย และได้รับเลือกตั้งครั้งที่สี่ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ก่อนจะยุติบทบาททางการเมือง ในด้านบริหาร เคยดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ.2518

2.2 นายวรวัจน์ เอื้ออภิญญกุล บุตรชายนายเมธา เริ่มเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแพร่ ก่อนจะลงสมัครและได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี พ.ศ.2539 ในสังกัดพรรคชาติไทย

2.3 นพ.ทศพร เสรีรักษ์ บุตรเขยนายเมธา ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดแพร่ ครั้งแรกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2539 และได้รับเลือกตั้งในสังกัดพรรคชาติไทย

2.4 นายกิตติพันธ์ เอื้ออภิญญกุล หลานนายเมธา โดยเป็นบุตรชายนายเอื้อ อภิญญกุล พี่ชายนายเมธา โดยลงเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแพร่ และได้ดำรงตำแหน่งเป็นเทศมนตรี ขณะที่นายวรวัจน์ เป็นนายกเทศมนตรี และเมื่อนายวรวัจน์ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกิตติพันธ์ จึงขึ้นมาดำรงตำแหน่งเป็นนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแพร่แทน

3. ความสัมพันธ์ของการสืบทอดทายาททางการเมือง

ตระกูล " เอื้ออภิญญกุล " ได้อาศัยความได้เปรียบจากฐานธุรกิจใบยาสูบที่สร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในจังหวัดแพร่เป็นฐานคะแนนที่สำคัญ เมื่อนายเมธาประสบความสำเร็จทางการเมืองด้วยการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ในสมัยที่ 2 เมื่อตัดสินใจมารวมกลุ่มกับนายณรงค์ วงศ์วรรณ ก็เริ่มวางรากฐานการเมืองของตระกูลให้ครอบคลุมในจังหวัดแพร่ ทั้งระดับชาติและในระดับท้องถิ่น ด้วยการส่งบุตรชายคือนายวรวัจน์ มาดูแลการเมืองท้องถิ่น เมื่อนายเมธายุติบทบาททางการเมืองก็ให้บุตรชายคือนายวรวัจน์และนพ.ทศพร เสรีรักษ์ บุตรเขย ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทน และขณะเดียวกันได้ให้หลานชายคือนายกิตติพันธ์ ดูแลการเมืองในระดับท้องถิ่น ต่อไป เป็นการวางความสัมพันธ์สืบทอดทายาททางการเมืองที่เป็นระบบ นายวรวัจน์ ได้กล่าวถึงการเข้ามาสานต่อในทางการเมืองว่า

" ผมเริ่มจากสมัครเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเมืองแพร่ก่อน เนื่องจากเห็นว่ามีปัญหาการทำงานที่ยังไม่เป็นระบบ จนได้เป็นนายกเทศมนตรีเมืองแพร่ มีโครงการและการพัฒนาหลายอย่างที่ชาวบ้านเห็นผลงานและให้การยอมรับ เมื่อพอเลิกเล่นการเมือง ก็ให้ผมและพี่เขย (นพ.ทศพร) ลงสมัครเป็น ส.ส.แทน เพราะครอบครัวผมเกี่ยวข้องกับการเมืองมานาน ตั้งแต่สมัยคุณตา เป็นเสรีไทยภาคเหนือ สืบทอดมาสู่พ่อ สู้ลูก และการที่

ครอบครัวมีธุรกิจโรงบ่มยาสูบ ทำให้เห็นความเดือดร้อนของชาวบ้าน เราก็ต้องเข้าไปช่วย เหลือชาวบ้านต่อไป²⁸ "

ลักษณะการสานต่อทายาททางการเมืองของตระกูล " เขื้ออภิญญกุล " ค่อนข้าง จะต่อเนื่อง และครอบคลุมการเมืองในระดับต่างๆ ด้วยเหตุผลที่ครอบครัวมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ ชาวบ้านในพื้นที่ ทำให้ต้องเข้าไปดูแล ซึ่งได้ผลประโยชน์ทั้งดูแลธุรกิจของตระกูลและเป็นการสร้าง ฐานคะแนนเสียง ด้วยการเข้าไปช่วยเหลือประชาชน

---

²⁸ สัมภาษณ์ วรวัจน์ เขื้ออภิญญกุล, สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดแพร่, 17 มกราคม 2540.